

Valstybinio audito ataskaita

AR TEIKIAMOS SOCIALINĖS PASLAUGOS
TENKINA DIDĖJANČIUS SENYVO
AMŽIAUS ASMENŲ POREIKIUS

2015 m. birželio 30 d. Nr. VA-P-10-9-10

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
<u>IŽANGA</u>	<u>11</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>14</u>
<u>1. Ar tinkamai įvertinamas senyvo amžiaus asmens socialinių paslaugų poreikis ir galimybės mokėti už paslaugas</u>	<u>14</u>
1.1. Nepakanka informacijos apie teikiamas socialines paslaugas ir senyvo amžiaus asmenis, kuriems galimai reikalinga pagalba	14
1.1.1. Trūksta informacijos apie savivaldybėje teikiamas socialines paslaugas	15
1.1.2. Dauguma savivaldybių nekaupia informacijos apie jų teritorijoje gyvenančius senyvo amžiaus asmenis ir nevertina, ar jiems reikalinga pagalba	15
1.1.3. Nepakankamas bendradarbiavimas keičiantis informacija apie senyvo amžiaus asmenis, kuriems reikalinga pagalba	16
1.2. Nėra tinkamų kriterijų, leidžiančių asmeniui parinkti geriausiai jo poreikius atitinkančią paslaugą	17
1.3. Ne visais atvejais tinkamai įvertinamos asmens mokėjimo už socialines paslaugas finansinės galimybės	18
1.3.1. Savivaldybės taiko skirtingą praktiką asmenims, kurie turi pasirašę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis	19
1.3.2. Nekilnojamojo turto perdavimas savivaldybei už galimybę gauti ilgalaikės globos paslaugas skubos tvarka galimai pažeidžia socialinio teisingumo principą	20
<u>2. Ar esama socialinių paslaugų infrastruktūra gali patenkinti didėjantį socialinių paslaugų poreikį</u>	<u>21</u>
2.1. Tik trys savivaldybės turi visų rūšių socialinių paslaugų infrastruktūrą	23
2.2. Trūksta darbuotojų, teikiančių socialinės priežiūros ir dienos globos paslaugas namuose	24
2.2.1. Pagalbos namuose darbo normatyvai neatitinka senyvo amžiaus asmenų realių poreikių	24
2.2.2. Dalyje savivaldybių nepasiektas minimalus darbuotojų, teikiančių dienos socialinės globos asmens namuose paslaugas, darbo laiko sąnaudų normatyvas	25
2.2.3. Beveik tris kartus skiriasi socialinių darbuotojų, organizuojančių dienos globos paslaugas asmens namuose, ir jas organizuojančių institucijoje darbo laiko sąnaudų normatyvai	26
2.3. Ne visose savivaldybėse dirba reikiamos kvalifikacijos darbuotojai	27
2.3.1. Trečdalis individualios priežiūros personalo nėra išklause įžanginių mokymų	27

2.3.2. Daugiau nei pusė socialinių darbuotojų ir individualios priežiūros personalo netobulina profesinės kvalifikacijos	28
2.4. Trečdalyje savivaldybių individualios priežiūros personalas neaprūpintas transporto priemonėmis / neskiriamos transporto išlaidų kompensacijos	29
3. Ar užtikrinama socialinių paslaugų kokybės kontrolė	30
3.1. Visos įstaigos, teikiančios socialines globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims, turi licencijas	31
3.2. Nepakankama paslaugas teikiančių įstaigų kokybės kontrolė	31
3.2.1. Neužtikrinamas socialinės globos įstaigų kontrolės periodiškumas	31
3.2.2. Nustatytų neatitikimų šalinimo stebėseną nepakankama	32
3.2.3. Nevykdoma gerosios praktikos sklaida	33
3.3. Savivaldybės nekontroliuoja teikiamų paslaugų kokybės	33
PRIEDAI	35

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Senyvo amžiaus asmuo – sukakęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuris dėl amžiaus iš dalies ar visiškai yra netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime¹.

Socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmeniui – paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui dėl amžiaus iš dalies arba visiškai praradusiam gebėjimus savarankiškai rūpintis asmeniniu gyvenimu.

Socialinių paslaugų įstaiga – socialines paslaugas teikiantis Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs juridinis asmuo ar kita organizacija, jų padalinys, atitinkantis Socialinių paslaugų įstatyme nustatytus reikalavimus (jų teikiamos paslaugos atitinka socialinės globos normas, jos turi licenciją teikti socialinę globą).

Bendrosios socialinės paslaugos – be nuolatinės specialistų pagalbos teikiamos paslaugos: informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, sociokultūrinės. Transporto organizavimo, maitinimo organizavimo, aprūpinimo būtiniaisiais drabužiais ir avalyne bei kitos paslaugos.

Specialiosios socialinės paslaugos – socialinė priežiūra ir socialinė globa.

Socialinė priežiūra – visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė pagalba, kuriai nereikia nuolatinės specialistų priežiūros. Socialinei priežiūrai priskiriamos pagalbos į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo bei kitos paslaugos.

Socialinė globa – visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė pagalba, kuriai reikia nuolatinės specialistų priežiūros. Socialinė globa pagal trukmę skirstoma į dienos, trumpalaikę ir ilgalaikę.

Socialinių paslaugų srities darbuotojai – socialinių paslaugų įstaigos vadovai; socialiniai darbuotojai; individualios priežiūros personalas ir kt.

Individualios priežiūros personalas – socialinio darbuotojo padėjėjas; lankomosios priežiūros darbuotojas; asmeninis asistentas.

Licencijos socialinėms paslaugoms senyvo amžiaus asmenims teikti: institucinė socialinė globa (dienos) senyvo amžiaus asmenims, institucinė socialinė globa (ilgalaikė, trumpalaikė) senyvo amžiaus asmenims, socialinė globa suaugusiems asmenims su negalia ar senyvo amžiaus asmenims namuose. Įstaigai gali būti išduodamos kelių rūšių licencijos.

Finansinių galimybių vertinimas – asmens (šėimos narių) finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimo procedūra, apimanti asmens (šėimos) pajamų, turto įvertinimą ir mokėjimo už socialines paslaugas šaltinių nustatymas.

Mokėjimo už socialines paslaugas šaltiniai – asmens (šėimos) pajamos, turtas, išreikštas pinigais, arba asmens suaugusių vaikų, kitų suinteresuotų asmenų piniginės lėšos, kurios asmenų, savivaldybės ir paslaugų gavėjo susitarimu naudojamos sutartyje numatyto asmens (šėimos) mokėjimo dydžio teikiamoms socialinių paslaugų išlaidoms apmokėti.

SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Departamentas – Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

¹ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 2 str.

SANTRAUKA

Lietuvos, kaip ir daugelio Europos valstybių visuomenė sensta: 1990 m. senatvės pensijos amžiaus sulaukę gyventojai sudarė 19,1 proc. visų šalies gyventojų, 2014 m. – 22,4 proc. Ilgėjant gyvenimo trukmei (1990 m. vidutinė gyvenimo trukmė buvo 71,4 m., 2012 m. – 73,98 m.) senyvo amžiaus žmonių dalis ateityje didės. Prognozuojama, kad 2060 m. pradžioje beveik 37 proc. Lietuvos gyventojų bus pagyvenę žmonės². Taigi didės ir socialinių paslaugų poreikis, o tai nemenkas iššūkis šalies socialinių paslaugų organizavimo sistemai – ji turi prisitaikyti prie didėjančio paslaugų poreikio, pertvarkyti esamą ar sukurti naują paslaugų infrastruktūrą.

Norint įgyvendinti žmonių teisę gyventi bendruomenėje, būtina užtikrinti žmonėms prieinamas ir jiems galimybę dalyvauti kasdieniame gyvenime suteikiančias bendruomenines paslaugas³. Audito objektas susijęs su ES strategijos „Europa 2020“ integracinio prioriteto siekiu „Kova su skurdu ir socialine atskirtimi“ ir neatsiejamas nuo bendro Europos įsipareigojimo laikytis pagrindinių žmogaus teisių ir socialinės įtraukties vertybių.

Valstybinis veiklos auditas buvo įtrauktas į valstybinio audito programą, nes šalyje daugėja senyvo amžiaus asmenų ir didėja socialinių paslaugų poreikis, savivaldybėse skirtinga ir neišvystyta socialinių paslaugų infrastruktūra, daugumoje neteikiamos kompleksinės socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims.

Socialinių paslaugų planavimas ir teikimas, socialinių paslaugų įstaigų steigimas ir išlaikymas yra savarankiška savivaldybių funkcija, o socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimas yra valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija⁴. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija įgyvendina valstybės socialinių paslaugų politiką⁵.

Socialinės paslaugos finansuojamos iš valstybės, savivaldybių biudžetų lėšų, socialinių paslaugų įstaigų lėšų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, užsienio fondų, paramos (aukų), asmens (šeimos) mokėjimo už socialines paslaugas ir kitų lėšų. Socialinėms paslaugoms skiriamas finansavimas 2012–2014 m. didėjo: 2012 m. skirta 63 mln. Eur, 2013 m. – 68 mln. Eur, 2014 m. – 81,8 mln. Eur⁶. Integralios pagalbos plėtros programai⁷ įgyvendinti 2013–2015 m. iš Europos socialinio fondo 21 savivaldybei skirta 5,8 mln. Eur.

Audito tikslas – įvertinti, ar efektyviai organizuotas socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims teikimas savivaldybėse. Tikslui pasiekti vertinome, ar:

- tinkamai įvertinamas senyvo amžiaus asmens socialinių paslaugų poreikis;
- sukurta socialinių paslaugų infrastruktūra gali patenkinti didėjančią socialinių paslaugų poreikį;
- užtikrinama socialinių paslaugų kokybės kontrolė.

² Remiantis Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostato) prognozėmis.

³ Europos ekspertų grupė perėjimo nuo institucinės prie bendruomenėje teikiamos globos klausimais, Bendrosios Europos perėjimo nuo institucinės prie bendruomenėje teikiamos globos gairės, Briuselis, 2012 m. lapkritis.

⁴ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 6 str. 12 p. ir 7 str. 32 p.

⁵ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 11 str.1 d. 1p.: teikia Vyriausybei siūlymus dėl valstybės socialinių paslaugų sistemos ir socialinio darbo vystymo krypčių, rengia teisės aktų projektus dėl socialinių paslaugų poreikio nustatymo, socialinių paslaugų skyrimo, teikimo, finansavimo, mokėjimo už socialines paslaugas, analizuoja ir vertina socialinių paslaugų būklę šalyje ir teikia siūlymus savivaldybėms ir kt.

⁶ Savivaldybių pateikti 2014 m. duomenys preliminarūs.

⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-07-20 įsakymu Nr. A1-353.

Auditą atlikome Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje. Duomenis ir informaciją rinkome iš Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Statistikos departamento ir 60-ies savivaldybių. Papildomas audito procedūras atlikome šešiose savivaldybėse (Vilniaus m., Alytaus m., Marijampolės, Plungės r., Palangos, Klaipėdos m.).

Audituojamas laikotarpis – 2012–2013 m., duomenų analizei buvo naudojami ankstesnių laikotarpių ir 2014 m. duomenys.

Audito išvados suformuluotos išanalizavus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Socialinių paslaugų priežiūros departamento, Statistikos departamento ir 60-ies savivaldybių pateiktą informaciją ir papildomai atliktų audito procedūrų šešiose savivaldybėse gautus duomenis.

Nustatėme, kad socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims savivaldybėse organizuojamos neefektyviai ir negali patenkinti didėjančio šių paslaugų poreikio: nėra nei vienos savivaldybės, kuri turėtų visų rūšių senyvo amžiaus asmenims teikiamų socialinių paslaugų infrastruktūrą, atitinkančią socialinių paslaugų išvystymo normatyvus. Savivaldybėse nenustatomi visi senyvo amžiaus asmenys, kuriems reikia pagalbos. Dėl neišvystytos socialinių paslaugų, teikiamų asmens namuose, infrastruktūros ir tinkamų paslaugos parinkimo kriterijų nebuvimo, skiriant asmeniui socialinės globos paslaugą, neteikiamas prioritetas paslaugoms, suteikiančioms galimybę asmeniui kuo ilgiau likti savo namuose. Todėl ilgiausios eilės yra socialinės globos institucijoje teikiamoms ilgalaikės socialinės globos paslaugoms (2014 m. jos laukė 47 proc. visų eilėje esančių asmenų). Trūksta kvalifikuotų darbuotojų, teikiančių socialinės priežiūros ir dienos globos paslaugas asmens namuose, o tai turi neigiamos įtakos ne tik paslaugų prieinamumui, bet ir teikiamų paslaugų kokybei. Neužtikrinama efektyvi socialinių paslaugų kokybės kontrolė.

Siekiant didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę, rekomendavome Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai išanalizuoti socialinių paslaugų poreikį savivaldybėse ir numatyti konkrečias socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims plėtros kryptis ir priemones; tobulinti senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikio nustatymo metodiką ir mokėjimo už ilgalaikę socialinę globą tvarką; patikslinti socialinių paslaugų srities darbuotojų, teikiančių socialinės priežiūros ir dienos globos asmens namuose paslaugas, darbo normatyvus. Socialinių paslaugų ir priežiūros departamentui – užtikrinti efektyvesnę teikiamų socialinės globos paslaugų kokybės kontrolę. Savivaldybėms pateikėme siūlymus, kaip efektyviau organizuoti paslaugas jų teritorijoje gyvenantiems senyvo amžiaus asmenims.

Įvertinę surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Savivaldybės socialiniai darbuotojai netinkamai nustato asmens poreikį socialinėms paslaugoms, todėl ne visi, kam reikalinga pagalba, gali laiku ją gauti, nes:

1.1. Nustatomi ne visi senyvo amžiaus asmenys, kuriems galimai reikia paslaugų – du trečdaliai savivaldybių nekaupia informacijos apie jų teritorijoje gyvenančius senyvo amžiaus asmenis ir nevertina ar jiems yra reikalinga pagalba, jei asmuo pats nesikreipia. Socialinių paslaugų įstatyme sveikatos priežiūros ir policijos darbuotojams nustatyta pareiga teikti informaciją socialiniams darbuotojams apie senyvo amžiaus asmenis, kuriems reikia pagalbos, tačiau 14 iš 43 informaciją pateikusių savivaldybių per trejus metus iš šių įstaigų negavo tokios informacijos arba tai buvo pavieniai atvejai. Trūksta informacijos apie savivaldybėse teikiamas socialines paslaugas, ji neteikiama vartotojui patrauklia forma (ne tik internete, bet ir gydymo įstaigose, paštu ir pan.), nėra centralizuotai kaupiama ir viešai prieinama aktuali informacija apie šalyje veikiančias socialinės globos įstaigas senyvo amžiaus žmonėms (laisvas vietas, paslaugų kainas ir pan.), todėl pats asmuo ar jo artimieji nesikreipia dėl socialinių paslaugų skyrimo (1.1 poskyris).

1.2. Sprendimas skirti asmeniui konkrečią socialinę paslaugą priklauso nuo socialinio darbuotojo subjektyvaus vertinimo ir savivaldybėje esančios paslaugų infrastruktūros, nes nėra aiškių kriterijų, kada gali būti siūloma viena ar kita paslauga (visiškai nesavarankiškam asmeniui gali būti siūlomos 5 skirtingos socialinės globos paslaugos, tiekiamos globos įstaigoje arba asmens namuose). Todėl, parenkant asmeniui socialinę paslaugą, prioritetas ne visada teikiamas paslaugoms, kurios sudaro prielaidas asmeniui kuo ilgiau gyventi savo namuose, visais nagrinėtais atvejais (79), nustatant ilgalaikę socialinę globą įstaigoje, nepasiūlytos alternatyvios asmens namuose teikiamos socialinės paslaugos (1.2 poskyris).

2. Netinkamai įvertinamos asmens finansinės galimybės mokėti už ilgalaikės socialinės globos paslaugas – savivaldybės socialiniai darbuotojai neturi galimybės įvertinti asmens turimo finansinio turto, o asmenys, pildydami prašymą socialinėms paslaugoms gauti, jo nenurodo arba nurodo ne visą. Savivaldybėse taikoma skirtinga praktika apskaičiuojant asmens, kuris yra pasirašęs išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartį, mokėjimo už paslaugą dydį. Todėl kai kuriais atvejais apskaičiuojama didesnė valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuojama dalis už suteiktas paslaugas (1.3 poskyris).

3. Esama socialinių paslaugų infrastruktūra savivaldybėse netenkina didėjančio socialinių paslaugų poreikio (2014 m. pabaigoje eilėje laukė 1 222 asmenys: 571 ilgalaikės socialinės globos, 399 pagalbos į namus, 155 dienos globos asmens namuose socialinių paslaugų), nes:

3.1. Senyvo amžiaus asmenims teikiamų visų rūšių socialinių paslaugų infrastruktūros, atitinkančios socialinių paslaugų išvystymo normatyvus, neturi nė viena savivaldybė, daugelyje (2/3) savivaldybių neteikiamos kompleksinės paslaugos (2.1 poskyris).

3.2. Savivaldybių socialines paslaugas teikiančiose įstaigose trūko kvalifikuotų darbuotojų: 11 įstaigų trūko dienos globą asmens namuose teikiančių darbuotojų, ne visose įstaigose įsteigtos normatyvuose nustatytos pareigybės (slaugytojų, kineziterapeutų / masažuotojų / ergoterapeutų) ir paslaugos nėra organizuojamos iš kitų įstaigų. Netobulinama darbuotojų kompetencija – daugiau nei pusė socialinių paslaugų srities darbuotojų netobulino kompetencijos, trečdalis, neturintys tinkamos kvalifikacijos, nėra išklause įžanginių mokymų. Tai turi neigiamos įtakos ne tik paslaugų prieinamumui, bet ir kokybei – nustatyta atveju, kai pagal medicinos normą slaugytojo arba jo

padėjėjo kompetencijai priskirtos paslaugos (gydytojo paskirtų vaistų davimas ir pan.) buvo teikiamos socialinio darbuotojo padėjėjo, neturinčio atitinkamos kvalifikacijos (2.2 ir 2.3 poskyriai).

3.3. Nenustatyti socialinio darbuotojo, teikiančio pagalbos į namus paslaugas, darbo normatyvai. Dienos globą asmens namuose organizuojančio socialinio darbuotojo darbo normatyvai yra per maži, o individualios priežiūros personalo, teikiančio pagalbos į namus paslaugas darbo normatyvams nustatytas netinkamas kriterijus (pagal bendrą savivaldybės gyventojų skaičių) neatitinka senyvo amžiaus asmenų poreikio. Todėl neužtikrinamas pakankamas darbuotojų skaičius savivaldybėse (2.2 poskyris).

3.4. Individualios priežiūros personalas 34 savivaldybėse nėra aprūpintas transporto priemonėmis. 23 savivaldybėse problemiška nuvykti pas paslaugų gavėjus, nes yra toli gyvenančių (iki kurių nuvykti sugaištama iki 2 val.), kai kuriose savivaldybėse tenka eiti pėsčiomis didelį atstumą, nes nėra visuomeninio transporto. Todėl socialinės paslaugos namuose organizuojamos neefektyviai, nes sugaištama daug laiko nuvykti pas klientą (2.4 poskyris).

4. Neužtikrinama pakankama socialinių paslaugų kokybės kontrolė:

4.1. Socialinių paslaugų priežiūros departamentas nustatytu periodiškumu⁸ netikrino ilgalaikę globą senyvo amžiaus asmenims teikiančių įstaigų – dauguma jų (60 iš 99) netikrintos 5 metus ir ilgiau, nebuvo įvertinta nė viena įstaiga, teikianti dienos socialinę globą asmens namuose. Neatitikimų šalinimą stebėjo tik tam tikrą nustatytą laiką, neatsižvelgiant į tai, jog dalis jų lieka nepašalinti (2012 m. – 40 proc., 2013 m. – 65 proc., 2014 m. – 33 proc.), nevykdė gerosios praktikos pavyzdžių, įgyvendinant socialinės globos normas senyvo amžiaus asmenims skirtose įstaigose, sklaidos (3.2 poskyris).

4.2. Savivaldybėms teisės aktais pavesta vykdyti socialinės priežiūros paslaugų kokybės kontrolę, tačiau ji nevykdoma – teikiamų socialinės priežiūros paslaugų kokybės nevertino visos šešios audituotos savivaldybės (3.3 poskyris).

⁸ Ne rečiau kaip kartą per 5 metus.

REKOMENDACIJOS

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Siekiant didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę, mažinti jų infrastruktūros išvystymo skirtumus savivaldybėse:

1. Išanalizuoti socialinių paslaugų išvystymo poreikį savivaldybėse ir numatyti konkrečias socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims plėtros kryptis ir priemones, kurios užtikrintų, kad senyvo amžiaus asmuo kuo ilgiau galėtų likti savo namuose ir bendruomenėje. Sudaryti sąlygas savivaldybėms teikti paraiškas gauti investicijas iš ES fondų ar paramą iš kitų finansinių mechanizmų lėšų alternatyvių ilgalaikiai socialinei globai institucijoje socialinių paslaugų plėtrai – integralios pagalbos senyvo amžiaus žmonėms teikimui, darbuotojų kvalifikacijos kėlimui ir kt. priemonėms (3.1 išvada).
2. Patikslinti socialinių paslaugų srities darbuotojų, teikiančių socialinės priežiūros ir dienos globos paslaugas namuose, darbo normatyvus, kurie užtikrintų socialinių paslaugų poreikį atitinkantį darbuotojų skaičių savivaldybėse, sudarytų prielaidas teikti psichologinę pagalbą senyvo amžiaus asmenims namuose (3.3 išvada).
3. Siekiant gerinti visuomenės informavimą apie teikiamas socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims ir šių paslaugų prieinamumą, imtis konkrečių priemonių, kad būtų skelbiama aktuali informacija apie visoje šalyje veikiančias socialinės globos įstaigas senyvo amžiaus asmenims (socialinės globos kainas socialinės globos namuose, laisvas vietas juose, laukiančių eilėje asmenų skaičių) (1.1 išvada).
4. Siekiant, kad asmeniui būtų parenkama labiausiai jo poreikius atitinkanti socialinė paslauga ir senyvo amžiaus asmuo kuo ilgiau gyventų savo namuose, tobulinti teisės aktus:
 - 4.1. numatyti, kad socialinis darbuotojas, įvertinęs senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikį, išvadoje dėl rekomenduojamų socialinių paslaugų skyrimo prioritetą teiktų alternatyvioms ilgalaikiai socialinei globai institucijoje socialinėms paslaugoms;
 - 4.2. numatyti, kad socialinis darbuotojas, išvadoje dėl rekomenduojamų socialinių paslaugų pasiūlęs skirti asmeniui ilgalaikę socialinę globą institucijoje, turi nurodyti priežastis, kodėl nesiūlomoms alternatyvios socialinės paslaugos;
 - 4.3. asmens, kuriam reikia socialinių paslaugų, prašymo formoje numatyti galimybę nurodyti pageidaujimą ilgalaikės socialinės globos paslaugas teikiančią įstaigą (1.2 išvada).
5. Siekiant, kad savivaldybės turėtų galimybę tinkamai įvertinti asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas, papildyti teisės aktus: nustatyti mokėjimo už teikiamas socialines paslaugas tiems asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis, tvarką (2 išvada).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir Sveikatos apsaugos ministerijai

6. Nustatyti individualios priežiūros darbuotojo - slaugytojo padėjėjo, teikiančio integralią pagalbą asmens namuose, funkcijas ir atsakomybę (3.2 išvada).
7. Organizuoti individualios priežiūros personalui, teikiančiam dienos globos socialines paslaugas, mokymus (3.2 išvada).

Socialinių paslaugų priežiūros departamentui

8. Siekiant užtikrinti efektyvią teikiamų socialinės globos paslaugų kokybės kontrolę: nustatyti periodiškumu vykdyti socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims teikiančių įstaigų patikrinimus; neatitikimų pašalinimą stebėti iki tol, kol jie bus pašalinti; vykdyti nustatytų pažeidimų įstaigose prevenciją ir gerosios praktikos pavyzdžių, įgyvendinant socialinės globos normas, sklaidą, skelbti šią informaciją departamento interneto svetainėje (4.1 išvada).

9. Parengti savivaldybėms rekomendacijas, kurios užtikrintų tinkamą socialinės priežiūros kokybės kontrolę ir formuotų bendrą socialinei priežiūrai keliamų reikalavimų taikymo praktiką savivaldybėse (4.2 išvada).

Siūlymai savivaldybėms:

Siekiant patenkinti didėjantį socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims poreikį ir užtikrinti teikiamų socialinių paslaugų kokybę:

1. ieškoti galimybių didinti alternatyvių institucinei ilgalaikei socialinei globai socialinių paslaugų mastą, teikti kompleksines integralios pagalbos paslaugas (3.1 išvada);
2. socialines paslaugas teikiančių įstaigų darbuotojų pareigybių sudėtį ir skaičių planuoti pagal nustatytus darbo laiko sąnaudų normatyvus ir atsižvelgti į didėjantį šių paslaugų poreikį (3.2 išvada).
3. organizuoti socialinės paslaugų srities darbuotojų mokymus (3.2 išvada);
4. organizuoti socialinės priežiūros paslaugų kokybės kontrolę (4.2 išvada);
5. savivaldybėse, kuriose yra paslaugų gavėjų, gyvenančių nutolusiose ir sunkiai visuomeniniu transportu pasiekiamose vietovėse, lankomosios priežiūros darbuotojus aprūpinti transporto priemonėmis; savivaldybėse, kuriose yra galimybė paslaugos gavėją operatyviai pasiekti visuomeniniu transportu – kompensuoti transporto išlaidas (3.4 išvada);
6. imtis konkrečių priemonių, kad būtų užtikrintas informacijos apie asmenis, kuriems reikalingos socialinės paslaugos, perdavimas savivaldybei iš asmens sveikatos priežiūros ir kitų įstaigų (1.1 išvada);
7. kaupti informaciją apie savivaldybės teritorijoje gyvenančius senyvo amžiaus asmenis, įvairiomis priemonėmis (internete, paštu, gydymo įstaigose ir kt.) informuoti juos apie teikiamas socialines paslaugas (1.1 išvada).
8. imtis konkrečių priemonių, kad asmenys, pageidaujantys gauti ilgalaikę socialinę globą, pateiktų duomenis apie turimą finansinį turtą (2 išvada).

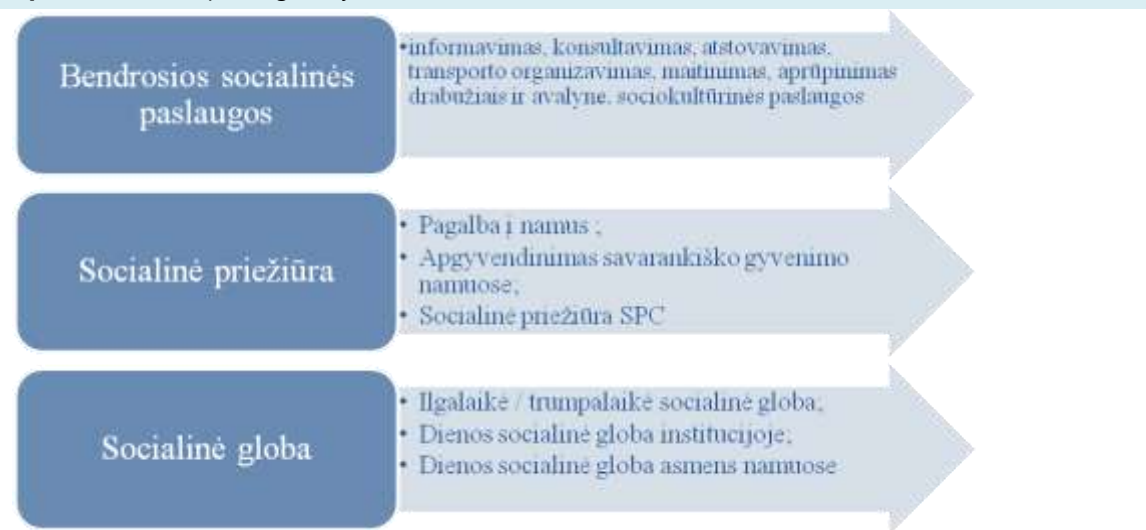
IŽANGA

2014 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2,943 mln. gyventojų, iš jų 659,7 tūkst. (22,4 proc.) senatvės pensijos amžiaus sulaukę asmenys. Iš jų 69,7 tūkst. (11 proc. visų šio amžiaus asmenų) buvo nustatyti specialieji poreikiai ir mokamos slaugos arba priežiūros (pagalbos) tikslines kompensacijos. Senyvo amžiaus asmenys sudarė 73 proc. visų šias kompensacijas gaunančiųjų. Siekiant, kad kuo didesnė dalis asmenų, kuriems nustatomi specialieji poreikiai, galėtų gauti tinkamas ir jiems būtinas socialines paslaugas (vietoje skiriamų tikslinių kompensacijų), būtina užtikrinti pakankamą pagalbos teikimo infrastruktūrą kiekvienoje savivaldybėje⁹.

Socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims sistemos turi būti organizuojamos laikantis pagrindinio principo – žmogus kuo ilgiau turi gyventi savo namuose¹⁰.

Savivaldybėse senyvo amžiaus asmenims gali būti teikiamos socialinės paslaugos: bendrosios (be nuolatinės specialistų pagalbos teikiamos paslaugos) ir specialiosios – socialinė priežiūra ir socialinė globa (1 pav.).

1 pav. Socialinių paslaugų rūšys

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Socialinės paslaugos turi būti valdomos, skiriamos ir teikiamos laikantis šių principų¹¹:

Socialinių paslaugų valdymo, skyrimo ir teikimo principai

bendradarbiavimo – socialinių paslaugų valdymas, skyrimas ir teikimas remiasi asmens, šeimos, bendruomenės, organizacijų, ginančių žmonių socialinių grupių interesus ir teises, socialinių paslaugų įstaigų, savivaldybės ir valstybės institucijų bendradarbiavimu ir tarpusavio pagalba;

dalyvavimo – socialinių paslaugų valdymo, skyrimo ir teikimo klausimai sprendžiami kartu su socialinių paslaugų gavėjais ir (ar) jų atstovais, organizacijomis, ginančiomis žmonių socialinių grupių interesus ir teises;

⁹ Specialiųjų poreikių sistemos pertvarkos ir paslaugų neįgaliesiems plėtros koncepcija, 2010 m.

¹⁰ Nacionalinė gyventojų senėjimo įveikimo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-06-14 nutarimu Nr. 737.

¹¹ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 4str.

kompleksiškumo – socialinių paslaugų teikimas asmeniui yra derinamas su socialinių paslaugų teikimu jo šeimai;

prieinamumo – socialinės paslaugos valdomos, skiriamos ir teikiamos taip, kad būtų užtikrintas jų prieinamumas asmeniui (šeimai) kuo arčiau jo gyvenamosios vietos;

socialinio teisingumo – asmens (šeimoms) finansinės galimybės mokėti už socialines paslaugas neturi įtakos asmens (šeimoms) galimybėms gauti socialines paslaugas;

tinkamumo – asmeniui (šeimai) skiriamos ir teikiamos tokios socialinės paslaugos, kurios atitinka asmens ir šeimos interesus ir nustatytus poreikius;

veiksmingumo – socialinės paslaugos valdomos, skiriamos ir teikiamos siekiant gerų rezultatų ir racionaliai naudojant turimus išteklius;

visapusiškumo – socialinės paslaugos valdomos, skiriamos ir teikiamos derinant su pinigine socialine parama, vaiko teisių apsauga, užimtumu, sveikatos priežiūra, švietimu ir ugdymu, socialinio būsto suteikimu, specialiosios pagalbos priemonėmis.

Savivaldybių duomenimis 2012–2013 m. didėjo teikiamų socialinių paslaugų senyvo amžiaus žmonėms skaičius: 2012 m. suteikta 13,2 tūkst., 2013 m. – 13,8 tūkst., arba 66 proc. visų teiktų socialinių paslaugų (1 lentelė).

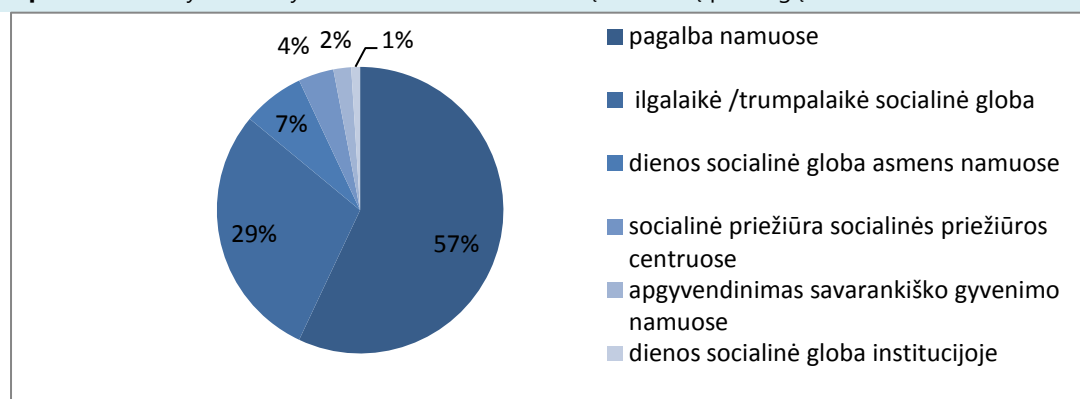
1 lentelė. Savivaldybėse 2012–2013 m. teiktų socialinių paslaugų duomenys

Socialinės paslaugos	Paslaugų gavėjų skaičius per metus		Iš jų: pensinio amžiaus asmenys			
	2012 m.	2013 m.	2012 m.	2013 m.	2012 m.	2013 m.
ilgalaikė socialinė globa	5624	5923	3485	3627	62%	61%
trumpalaikė socialinė globa	1232	1192	459	478	37%	40%
dienos socialinė globa institucijoje	1383	1454	115	136	8%	9%
dienos socialinė globa asmens namuose	867	1172	715	1002	82%	85%
apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	336	468	178	233	53%	50%
pagalba namuose	9034	9012	7776	7827	86%	87%
socialinė priežiūra socialinės priežiūros centruose	1437	1570	490	512	34%	33%
Iš viso	19913	20791	13218	13815	66 %	66 %

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Tarp senyvo amžiaus asmenims teiktų socialinių paslaugų didžiausią dalį (57 proc.) sudaro pagalba į namus paslaugos, 29 proc. – ilgalaikė ir trumpalaikė socialinė globa, 7 proc. – dienos socialinė globa asmens namuose (2 pav.).

2 pav. Savivaldybėse senyvo amžiaus asmenims teiktų socialinių paslaugų 2013 m. struktūra

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Socialinių paslaugų valdymo institucijos yra Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, savivaldybės. Jų kompetencija ir valdymo schema pateiktos 1 ir 2 priede.

Socialinių paslaugų finansavimo šaltiniai: valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos, socialinių paslaugų įstaigų, ES struktūrinių fondų, paramos lėšos, asmens (šeimoms) mokėjimo už socialines paslaugas lėšos. Bendrosios socialinės paslaugos, socialinė priežiūra ir socialinė globa senyvo amžiaus asmenims finansuojamos iš savivaldybės biudžeto lėšų, o socialinė globa asmenims su sunkia negalia finansuojama iš valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams¹².

Socialinių paslaugų finansavimui pagal savivaldybių pateiktus duomenis 2012 m. skirta 63 mln. Eur, 2013 m. – 68 mln. Eur, 2014 m. – 81,8 mln. Eur. Integralios pagalbos plėtros programai¹³ įgyvendinti 2013–2015 m. iš Europos socialinio fondo 21 savivaldybei skirta 5,8 mln. Eur¹⁴. Bandomieji projektai įgyvendinami 21 savivaldybėje¹⁵.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁶ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁷. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti duomenys yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Vertinimo kriterijai buvo aptarti su audituojamais subjektais. Informacija apie audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodus pateikta 3 priede.

¹² Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493 34 str. 1, 3 ir 4 d.

¹³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-07-20 įsakymu Nr. A1-353.

¹⁴ Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas, integralios pagalbos plėtra, VP-1-1.1-SADM-14-K.

¹⁵ Anykščių, Biržų, Kauno, Kretingos, Pasvalio, Radviliškio, Raseinių, Šakių, Šilalės, Šilutės, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės, Vilkaviškio rajonų, Alytaus, Klaipėdos, Šiaulių, Visagino, Vilniaus miestų ir Elektrėnų.

¹⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 Nr. V-171 redakcija).

¹⁷ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo rekomendacijos“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės – svarbiausi principai“ (http://www.vkontrole.lt/meniu.aspx?dok_id=412).

AUDITO REZULTATAI

1. AR TINKAMAI ĮVERTINAMAS SENYVO AMŽIAUS ASMENS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ POREIKIS IR GALIMYBĖS MOKĖTI UŽ PASLAUGAS

Socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims turi būti teikiamos sudarant sąlygas asmeniui kuo ilgiau gyventi savo namuose, šeimoje, savarankiškai tvarkyti savo buitį, organizuojant pagalbą, padedančią palaikyti socialinius ryšius su šeima, artimaisiais ir visuomene, t. y. mažinti socialinę atskirtį. Socialinės paslaugos asmeniui su sunkia negalia turi būti teikiamos užtikrinant saugią ir sveiką aplinką, žmogaus orumą atitinkančią pagalbą, suderintą su asmens sveikatos priežiūra, nuolatine slauga ir nuolatine priežiūra (pagalba)¹⁸. Tik tada, kai bendrosios socialinės paslaugos neveiksmingos, dienos socialinės priežiūros asmeniui nepakanka, turi būti skiriama socialinė globa stacionarioje socialinės globos įstaigoje.

Dėl socialinių paslaugų asmuo ar jo globėjas raštišku prašymu kreipiasi į asmens gyvenamosios vietos savivaldybę. Veikdami asmens socialinio saugumo interesais, prašymą gali pateikti bendruomenės nariai ar kiti asmenys, nurodę priežastį, dėl kurios asmuo pats negali to padaryti. Klausimas svarstomas be asmens prašymo, kai gaunama informacija apie socialinių paslaugų asmeniui reikalingumą iš sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigų ir kitų institucijų.

Sprendimas dėl socialinių paslaugų asmeniui skyrimo priimamas įvertinus asmens nesavarankiškumą (fizinį ir socialinį) ir finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas. Sprendimas dėl socialinių paslaugų skyrimo priimamas socialinio darbuotojo, nustačiusio asmens socialinių paslaugų poreikį, teikimu savivaldybės institucijos nustatyta tvarka.

Laikėmės nuostatos, kad socialinių paslaugų poreikis savivaldybėse nustatomas tinkamai, kai:

- asmenys, kuriems reikalinga pagalba, ar jų šeimos nariai gauna išsamią informaciją apie savivaldybėje teikiamas socialines paslaugas;
- įvertinamas poreikis paslaugoms ne tik tų asmenų, kurie patys ar jų šeimos nariai kreipiasi, bet savivaldybės kaupia ir vertina informaciją apie jų teritorijoje gyvenančius senyvo amžiaus asmenis (periodiškai įvertina, ar jiems reikia pagalbos);
- socialiniai darbuotojai nuolat gauna informaciją iš sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigų, policijos ir kitų įstaigų darbuotojų apie asmenis, kuriems galimai reikalinga pagalba;
- parenkant socialines paslaugas pakanka kriterijų, leidžiančių asmeniui parinkti geriausiai poreikius atitinkančią paslaugą, leidžiančią asmeniui kuo ilgiau gyventi savo namuose.

1.1. Nepakanka informacijos apie teikiamas socialines paslaugas ir senyvo amžiaus asmenis, kuriems galimai reikalinga pagalba

Senyvo amžiaus asmuo, norėdamas pasinaudoti galimybe gauti socialines paslaugas, turi turėti išsamią informaciją, kokios paslaugos teikiamos, kur turėtų kreiptis ir kokius dokumentus reikėtų

¹⁸ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 18 str. 5 ir 6 d.

pateikti. Dėl su amžiumi vykstančių pakitimų asmuo ne visada gali gebėti pats rasti informaciją; nesant artimų šeimos narių ar kitų asmenų, kurie galėtų kreiptis dėl socialinių paslaugų, asmeni informuoti apie galimybę pasinaudoti paslaugomis ir įvertinti jo poreikį turėtų socialiniai darbuotojai. Jie turėtų turėti informacijos apie jų teritorijoje gyvenančius senyvo amžiaus asmenis, kuriems galimai reikalinga tokia pagalba.

1.1.1. Trūksta informacijos apie savivaldybėje teikiamas socialines paslaugas

Palyginus visų (60) savivaldybių interneto tinklalapius ir apklausus jas nustatyta, kad aštuonių savivaldybių interneto tinklalapiuose neskelbiama informacija apie teikiamas socialines paslaugas, o daugiau kaip trečdalis skelbiama neišsami, vartotojui nepatogia forma pateikta informacija.

Pavyzdžiai

26 savivaldybių internetiniame tinklalapyje nėra išsamaus teikiamų socialinių paslaugų aprašymo, 10 – nepateikti atsakingų už socialinių paslaugų teikimą asmenų kontaktai, 11 – nepateiktas sąrašas dokumentų, kuriuos turi pateikti potencialus paslaugų gavėjas, 18 – nėra sąrašo teisės aktų, reglamentuojančių socialinių paslaugų teikimą, savivaldybės neskelbia sąrašo globos įstaigų, su kuriomis yra pasirašiusios sutartis, nėra socialinių paslaugų laukiančių eilėje asmenų skaičiaus.

Tik dviejų savivaldybių (Visagino ir Prienų r.) tinklalapyje skelbiamos socialinių paslaugų kainos.

Informacija skelbiama nepatogia forma: pateikta nuoroda į metų socialinių paslaugų planą; nuoroda į kitą internetinį puslapį „Lietuvos paslaugų katalogas“, kuriuose nėra visos informacijos.

Informacijos skelbimas tik interneto tinklalapiuose neužtikrina, kad ji bus prieinama gyventojams, nes ne visi asmenys naudojami internetu. Ne visos savivaldybės išnaudoja kitus informacijos teikimo būdus, tik 28 skelbia būtiniausią informaciją apie minėtas paslaugas savivaldybės buveinės stenduose, 35 – seniūnijų skelbimų lentose, 39 – socialinių paslaugų įstaigų stenduose, 15 – sveikatos priežiūros įstaigose, 30 – lankstinukuose, 37 – vietos spaudoje, 12 – vietos televizijoje.

Asmeniui arba globėjui, pasirenkant socialinės globos namus, reikalinga aktuali informacija apie šias paslaugas teikiančias įstaigas, personalą, socialinės globos kainas, laisvas vietas, laukiančių eilėje asmenų skaičių. Tokia informacija apie visas socialinės globos įstaigas nėra skelbiama viešai vienoje vietoje. Savivaldybės neskelbia globos įstaigų, su kuriomis yra pasirašiusios sutartis, sąrašo, socialinių paslaugų laukiančių eilėje asmenų skaičiaus.

1.1.2. Dauguma savivaldybių nekaupia informacijos apie jų teritorijoje gyvenančius senyvo amžiaus asmenis ir nevertina, ar jiems reikalinga pagalba

Savivaldybių apklausos duomenimis, 38 nekaupia duomenų apie teritorijoje gyvenančius pensinio amžiaus asmenis, 15 renka šiuos duomenis iš Gyventojų registro, o 7 renka informaciją ne apie visus, o dažniausiai apie vienišus senyvo amžiaus asmenis, o informaciją apie juos gauna iš vietos bendruomenės narių, seniūnijų darbuotojų, nevyriausybinų organizacijų ir pan.

Savivaldybės, planuodamos socialinių paslaugų poreikį, turi vertinti ir analizuoti gyventojų socialinių paslaugų poreikius¹⁹. Nustatyta, kad socialinių paslaugų poreikis nustatomas kai senyvo amžiaus asmuo pats ar jo interesais kiti asmenys (kaimynai ir pan.) kreipiasi dėl minėtų paslaugų. Teisės aktai nenustato, todėl ne visose savivaldybėse yra prevenciškai lankomi senyvo amžiaus asmenys, siekiant sužinoti, ar jiems reikalinga pagalba, ir pateikti informaciją apie socialines paslaugas. Iš 60 apklaustų savivaldybių 15 nurodė, kad 2014 m. prevenciškai nelankė senyvo amžiaus asmenų (2012 m. – 18, 2013 m. – 16 savivaldybių). 45 savivaldybės nurodė, kad socialiniai darbuotojai aplanko savivaldybės teritorijoje gyvenančius pensinio amžiaus asmenis,

¹⁹ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 13 str. 2 d. 1 p.

kurie dar nesikreipė dėl socialinių paslaugų. Apsilankius senyvo amžiaus asmenims buvo suteikta informacija apie socialines paslaugas, įvertinta, ar jiems reikalinga socialinė pagalba.

Kai kurios savivaldybės nurodė, kokiais atvejais lankomi senyvo amžiaus asmenys: dažniausiai vieniši senyvo amžiaus asmenys ir gavus informaciją iš kitų šaltinių apie vienišus senyvo amžiaus asmenis, kuriems galimai reikalingos socialinės paslaugos. Kai kuriose (kaimiškose) seniūnijose senyvo amžiaus asmenys aplankomi negavus jokio pranešimo, tik turint duomenis apie tokius seniūnijos teritorijoje gyvenančius asmenis.

Pavyzdžiai

Jurbarko r. savivaldybėje yra 12 seniūnijų, keturiose iš jų pensinio amžiaus asmenys, kurie nesikreipė dėl socialinių paslaugų, nelankomi, aštuoniose jie lankomi.

Kelmės r. savivaldybėje apsilankymų duomenys nevedami, socialiniai darbuotojai lanko vienišus, apleistus senyvo amžiaus asmenis, juos informuoja apie paslaugų gavimo galimybes. Socialiniai darbuotojai seniūnijose žino, kokie senyvo amžiaus ar neįgalūs asmenys gyvena jų seniūnijoje. Miesto seniūnijoje situacija sudėtingesnė, nes nėra socialinio darbuotojo. Socialinių paslaugų tarnybos socialiniai darbuotojai lanko senyvo amžiaus asmenis gavę informaciją apie jų sveikatos pablogėjimą ar socialinių paslaugų būtinybę, tačiau viso miesto informacijos negali žinoti dėl darbo apimčių.

Audito metu nagrinėjome kitų šalių praktiką.

Užsienio šalių gerosios praktikos pavyzdys

Socialinės paslaugos Danijoje²⁰ nemokamos (finansuojamos savivaldybių, skurdesnėms savivaldybėms teikiama centrinės valdžios dotacija, siekiant išlaikyti vienodą paslaugų kokybę). Savivaldybė turi pasiūlyti vyresniam nei 75 m. asmeniui mažiausiai du socialinio darbuotojo prevencinius vizitus per metus. Tikslas – padėti senyvo amžiaus žmonėms išlaikyti fizinius ir socialinius įgūdžius, apsaugoti juos nuo vienišumo ir nesaugumo, suteikti informacijos.

1.1.3. Nepakankamas bendradarbiavimas keičiantis informacija apie senyvo amžiaus asmenis, kuriems reikalinga pagalba

Švietimo ir ugdymo, sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigų, policijos ir kitų institucijų darbuotojai, turintys duomenų apie socialinių paslaugų asmeniui (šeimai) reikalingumą, privalo apie tai nedelsiant informuoti asmens (šeimoms) gyvenamosios vietos savivaldybę²¹.

Iš apklaustų 60 savivaldybių septynios nurodė, kad 2012–2014 m. iš sveikatos priežiūros ir policijos darbuotojų negavo nė vieno pranešimo apie senyvo amžiaus asmenis. 53 savivaldybės nurodė, kad pranešimus gavo, tačiau tik 36 iš jų nurodė gautų pranešimų skaičių (2 lentelė), kitos informacijos nekaupia. Septynios savivaldybės per tris metus iš minėtų įstaigų gavo iki 10 pranešimų.

2 lentelė. 2012–2014 m. gauta pranešimų apie senyvo amžiaus asmenis, kuriems reikalinga pagalba

	Asmens sveikatos priežiūros įstaigos	Policija	Kaimynai*	Bendruomenės nariai*
2012 m.	340	35	268	142
2013 m.	422	53	331	190
2014 m.	433	64	381	242

* Ne visos 36 savivaldybės pateikė duomenis, kiek gavo pranešimų iš kaimynų, nes tokios informacijos nekaupia

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių duomenis

²⁰ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ 2013 m. atlikto tyrimo „Paslaugų infrastruktūros tobulinimo galimybių siekiant šeimos gerovės“ ataskaita.

²¹ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 15 str. 4 d.

Iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų per 2012–2014 m. daugiausiai pranešimų gavo Vilniaus m. (139) ir Biržų (120) savivaldybės, iš policijos – Vilniaus m. (30), Visagino (25).

Siekdamos tinkamai nustatyti ir planuoti socialinių paslaugų poreikį, savivaldybės turėtų kaupti informaciją apie savivaldybės teritorijoje gyvenančius pensinio amžiaus asmenis, kuriems galimai reikalinga pagalba, teikti jiems ir jų šeimos nariams išsamią informaciją apie galimybę pasinaudoti paslaugomis ir įvairiomis formomis (ne tik internete, bet ir siunčiant informaciją paštu, teikiant informaciją gydymo įstaigose, prevenciškai juos lankant (pvz., 75 metų ir vyresnius, vienišus) ir pan.). Būtina tobulinti sveikatos priežiūros, savivaldybių ir socialines paslaugas teikiančių įstaigų bendradarbiavimą, kad informacija apie senyvo amžiaus asmenis, kuriems reikalinga pagalba, pasiektų socialines paslaugas organizuojančias savivaldybes.

Siekiant pagerinti visuomenės informavimą apie socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims, turėtų būti informacinėje duomenų bazėje skelbiama aktuali informacija apie visas socialinės globos įstaigas senyvo amžiaus asmenims (kainas, laisvas vietas socialinės globos namuose, laukiančiųjų eilėje skaičių).

1.2. Nėra tinkamų kriterijų, leidžiančių asmeniui parinkti geriausiai jo poreikius atitinkančią paslaugą

Asmens socialinių paslaugų poreikis nustatomas individualiai. Kai bendrųjų socialinių paslaugų ar socialinės priežiūros asmeniui nepakanka, atliekamas asmens socialinės globos poreikio nustatymas. Nustatant asmens socialinės globos poreikį turi būti įvertinamas socialinis ir fizinis savarankiškumas²². Socialinio darbuotojo atliktas asmens socialinio ir fizinio savarankiškumo vertinimas ir pagal balus nustatytas asmens nesavarankiškumo lygis yra pagrindinis kriterijus parenkant asmeniui socialinę paslaugą. Nustatęs asmens nesavarankiškumo lygį (iš dalies nesavarankiškas arba visiškai nesavarankiškas), socialinis darbuotojas parašo išvadą dėl asmeniui siūlomų socialinių paslaugų.

Socialiniai darbuotojai, įvertinę asmens socialinį ir fizinį savarankiškumo lygį, socialinės globos paslaugas parenka pagal Rekomenduojamų socialinių paslaugų lentelę²³, kurioje visiškai nesavarankiškam asmeniui gali būti pasiūlytos penkios socialinės globos paslaugos, dalinai nesavarankiškam asmeniui papildomai gali būti pasiūlyta socialinė priežiūra savarankiško gyvenimo namuose. Nustatyta, kad nei valstybės mastu, nei savivaldybės nėra patvirtinusios detalių paslaugos parinkimo kriterijų ar rekomendacijų, leidžiančių asmeniui parinkti konkrečią socialinės paslaugos rūšį. Peržiūrėjus 79 ilgalaikės socialinės globos paslaugų gavėjų bylas nustatyta, kad, nesant paslaugų parinkimo kriterijų, pagal nustatytus tuos pačius (ar mažai besiskiriančius) socialinio ir fizinio savarankiškumo balus visiškai nesavarankiškiems asmenims skiriamos ir teikiamos skirtingos socialinės paslaugos (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Socialinių paslaugų parinkimo pavyzdžiai				
Pavyzdys	Socialinis savarankiškumas balais	Fizinis savarankiškumas balais	Asmens nesavarankiškumas	Socialinė paslauga
1	-34	-40	Visiškai nesavarankiškas	Dienos globa asmens namuose
2	-33	-45		
3	-35	-35		

²² Pagal Senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymu Nr. A1-94 41 p.

²³ Ten pat, 1 priedas.

4	-40	-35	Visiškai nesavarankiškas	Ilgalaikė socialinė globa
5	-30	-30		
6	-39	-30		

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Peržiūrėjus ilgalaikę socialinę globą gaunančių 79-ių paslaugų gavėjų bylas, nenustatyta, kad socialiniai darbuotojai, vertindami senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikį ir išvadose siūlydami asmeniui teikti ilgalaikę socialinę globą, būtų nurodę alternatyvią socialinę paslaugą, leidžiančią asmeniui kuo ilgiau gyventi savo namuose. Tik 9 atvejais išvadose nurodyta priežastis, kodėl rekomenduojama ilgalaikė socialinė globa institucijoje (pvz., dėl sveikatos būklės savarankiškai gyventi negali).

Globos namai, į kuriuos siunčiamas asmuo, turi būti parenkami atsižvelgiant į asmens (globėjo, rūpintojo) pageidavimą ir globos namų galimybes suteikti reikiamas paslaugas²⁴. Nustatyta, kad ne visais atvejais prašymuose buvo nurodomas asmens pageidavimas dėl globos įstaigos.

4 lentelė. Nagrinėtų paslaugų gavėjų bylų duomenys

Savivaldybė	Nagrinėtų bylų skaičius	Nurodyta pageidaujama globos įstaiga	Sprendimas atitiko asmens pageidavimą
Alytaus m.	10	6	4
Marijampolės	18	13	13
Palangos	7	7	7
Klaipėdos	10	1	1

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Iš 45 asmenų 27 (60 proc.) nurodė pageidavimą dėl globos įstaigos, 25 sprendimai skirti ilgalaikės socialinės globos paslaugas globos įstaigoje atitiko asmens pateiktą pageidavimą.

Asmens, kuriam reikia socialinių paslaugų, prašymo socialinėms paslaugoms gauti formoje²⁵ nėra eilutės, kurioje jis nurodytų pageidaujamą globos įstaigą, todėl nesudarytos galimybės išreikšti pageidavimą dėl globos įstaigos.

Siekiant, kad būtų parenkama labiausiai asmens poreikius atitinkanti socialinė paslauga ir senyvo amžiaus asmuo kuo ilgiau gyventų savo namuose, būtina tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius socialinės globos poreikio nustatymą, ir nustatyti reikalavimus: socialinio darbuotojo išvadoje pagrįsti, kodėl rekomenduojama ilgalaikė socialinė globa ir nesiūlomos alternatyvios socialinės paslaugos; ilgalaikė socialinė globa institucijoje teikiama tik po to, kai asmeniui buvo teiktos kitos (alternatyvios) socialinės paslaugos; asmens, kuriam reikia socialinių paslaugų prašymo formoje numatyti vietą įrašui apie pageidaujamą ilgalaikės socialinės globos paslaugas teikiančią įstaigą.

1.3. Ne visais atvejais tinkamai įvertinamos asmens mokėjimo už socialines paslaugas finansinės galimybės

Nustatyti asmens mokėjimo už socialines paslaugas maksimalūs dydžiai²⁶:

²⁴ Asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymu Nr. A1-94, 55 p.

²⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005-06-27 įsakymu Nr. A1-183, forma SP-8.

²⁶ Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583.

- pagalba į namus – neturi viršyti 20 proc. asmens pajamų;
- dienos globa asmens namuose – neturi viršyti 20 proc. asmens pajamų (jeigu asmens pajamos didesnės negu 3 valstybės remiamų pajamų dydžiai – 50 proc. asmens pajamų);
- ilgalaikė socialinė globa – neturi viršyti 80 proc. asmens pajamų. Jei asmens turto vertė didesnė už jo gyvenamosios vietos savivaldybėje nustatytą turto vertės normatyvą, mokėjimo dydis per mėn. padidėja 1 proc. skaičiuojant nuo turto vertės, viršijančios normatyvą.

Asmens turimo arba turėto turto vertė nustatoma sumuojant per praėjusius 12 mėnesių iki kreipimosi dėl socialinių paslaugų skyrimo turėtą privalomą registruoti turtą (statinius, transporto priemones, žemės ūkio techniką, žemę) ir finansinį turtą, įskaitant ir pinigines lėšas, jeigu jų suma viršija 579 Eur).

Laikėmės nuomonės, kad asmens mokėjimo už paslaugas finansinės galimybės vertinamos tinkamai, kai savivaldybės surenka ir įvertina visą informaciją apie jo turimas pajamas ir turtą.

Šešiose savivaldybėse peržiūrėjus 160 socialinių paslaugų gavėjų bylas nustatyta, kad visais atvejais, vertinant asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas, jo pajamos įvertintos pagal SODROS ir SPIS duomenų bazėje esančius duomenis. Asmens turimas nekilnojamasis turtas (vertinamas nustatant asmens mokėjimo už ilgalaikę globą dydį) įvertinamas pagal Nekilnojamojo turto registre šio asmens vardu registruoto nekilnojamojo turto informaciją ir šio turto vertę (34 iš peržiūrėtų 79 ilgalaikės socialinės globos paslaugų gavėjų bylų turėjo Nekilnojamojo turto registre užregistruoto turto²⁷).

Iš nagrinėtų 79 ilgalaikės socialinės globos bylų tik vienu atveju buvo įvertintos piniginės lėšos, kurias nurodė asmuo. Nustatyta, kad asmenys, pageidaujantys gauti ilgalaikę socialinę globą, prašyme socialinėms paslaugoms gauti, nenurodo turimo finansinio turto duomenų. Savivaldybės socialiniai darbuotojai neturi galimybių patikrinti asmens, kuris kreipėsi dėl ilgalaikės socialinės globos, finansinio turto, todėl klaidingai įvertinamos finansinės galimybės mokėti už ilgalaikę socialinę globą – tais atvejais, kai asmens faktiškai turimo turto vertė didesnė už savivaldybėje nustatytą turto vertės normatyvą, apskaičiuojama per mažą asmens mokama dalis už teikiamas ilgalaikės socialinės globos paslaugas, dėl to yra didesnė valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuojama dalis.

Vienoje iš šešių audituotų savivaldybių nustatytas atvejis, kai asmuo prašyme nenurodė visų savo gaunamų pajamų, nors papildomai gavo reguliarių pajamų iš vienos valstybės ambasados Lietuvoje. Ši aplinkybė išaiškėjo tik po kelerių metų (pasisakė pats asmuo) ir teikiamų paslaugų kaina buvo perskaičiuota už visą laikotarpį. Socialinių darbuotojų teigimu daugėja atvejų, kai asmuo, dirbęs užsienyje ir gaunantis tos šalies pensiją grįžta gyventi į Lietuvą, tačiau prašyme gauti paslaugas šių gaunamų pajamų nenurodo, o kitų pajamų Lietuvoje neturi. Socialiniai darbuotojai negali patikrinti iš užsienio gaunamų lėšų. Ateityje tokių atvejų gali didėti, todėl siekiant tinkamai apskaičiuoti mokėjimo už socialines paslaugas dydį turėtų būti sudarytos galimybės socialiniams darbuotojams patikrinti visas asmens gaunamas pajamas ar turimą finansinį turtą.

1.3.1. Savivaldybės taiko skirtingą praktiką asmenims, kurie turi pasirašę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis

Nekilnojamojo turto registre 2014-12-01 buvo įregistruoti 84 juridiniai faktai „sudaryta rentos sutartis“ ir 506 juridiniai faktai „sudaryta išlaikymo iki gyvos galvos sutartis“. Socialinių

²⁷ 24 asmenims apskaičiuotas papildomas 1 proc. mokestis, nes jų turto vertė viršijo savivaldybėje nustatytą turto vertės normatyvą.

darbuotojų pastebėjimu, daugėja senyvo amžiaus asmenų, kuriais vaikai nesirūpina (pvz., gyvena užsienyje), todėl yra tikimybė, kad ateityje išlaikymo iki gyvos arba rentos sutarčių daugės.

Pagal išlaikymo iki gyvos galvos sutartį rentos gavėjas – fizinis asmuo perduoda jam priklausantį nekilnojamąjį daiktą rentos mokėtojui nuosavybės teise, o rentos mokėtojas įsipareigoja išlaikyti rentos gavėją iki gyvos galvos²⁸.

Pažymėtina, kad Socialinių paslaugų įstatyme ir įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose²⁹ nenustatyta, kokią dalį socialinės paslaugos kainos turėtų mokėti asmuo, pasirašęs išlaikymo iki gyvos galvos sutartį ar rentos mokėtojas. Neaišku, kaip turėtų būti vertinamos asmens, sudariusio tokią sutartį, finansinės galimybės mokėti už paslaugas.

Nagrinėjant finansinių galimybių mokėti už ilgalaikę socialinę globą vertinimus nustatyta, kad savivaldybėse taikoma skirtinga praktika dėl socialinių paslaugų asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis, apmokėjimo.

Pavyzdžiai

1 savivaldybė (Alytaus m.). Ilgalaikės socialinės globos paslaugų mokėjimo sutartyje numatyta, kad už suteiktas paslaugas pervedama 80 proc. paslaugų gavėjo pajamų, o rentos mokėtojas moka paslaugų tiekėjui skirtumą tarp socialinės paslaugos kainos ir paslaugų gavėjo mokamos sumos už suteiktas paslaugas paslaugų teikėjo įstaigoje.

2 savivaldybė (Telšių r.). Asmuo už ilgalaikės globos paslaugas moka 80 proc. paslaugų gavėjo pajamų, o kitą kainos dalį savivaldybė apmoka valstybės biudžeto tikslinės dotacijos lėšomis.

3 savivaldybė (Vilniaus m.). Savivaldybės administracijos direktoriaus 2014-09-03 įsakymu Nr. 30-2631 patvirtinto Asmens (šeimoms) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo 53 punkte nurodyta, kad socialinės globos finansavimas iš savivaldybės biudžeto lėšų ar valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybės biudžetui neskiriamas šiems asmenims, kurie pasirašę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis.

Nesant šalies mastu taikomo teisinio reglamentavimo dėl mokėjimo už socialines paslaugas asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis, savivaldybėse taikoma skirtinga praktika. Ji neužtikrina vienodo šių paslaugų prieinamumo šalies gyventojams. Tokiu būdu tikslinga įstatyme ir įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose reglamentuoti socialinių paslaugų, teikiamų asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis, apmokėjimą.

1.3.2. Nekilnojamojo turto perdavimas savivaldybei už galimybę gauti ilgalaikės globos paslaugas skubos tvarka galimai pažeidžia socialinio teisingumo principą

Vilniaus m. savivaldybės taryba³⁰ yra numačiusi galimybę asmeniui perduoti savivaldybei jam nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą. Tokiu atveju ilgalaikė socialinė globa suteikiama skubos tvarka. Šia galimybe 2014 m. pasinaudojo 4 asmenys.

Vilniaus m. savivaldybės tarybos nustatytas globos teikimo skubos tvarka atvejis suponuoja išvadą, kad tokiu būdu asmuo, turintis nekilnojamojo turto, t. y. finansinių galimybių, ir turtą perdavęs savivaldybei, atsiduria pranašesnėje padėtyje prieš tą, kuris nekilnojamojo turto neturi. Tokiu būdu pažeidžiamas socialinio teisingumo principas. Galima teigti, kad savivaldybės tarybos patvirtintos nuostatos neatitinka Socialinių paslaugų įstatymo 4 str. nurodyto socialinio teisingumo principo.

²⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 6.460 str.

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583 patvirtintas Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas.

³⁰ 2011-02-18 sprendimu Nr. 1-1992 patvirtintas Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, 60 p.

Siekiant, kad savivaldybės teisingai įvertintų asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas turėtų būti reglamentuotas socialinių paslaugų mokėjimas už teikimas paslaugas tiems asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis; teisės aktuose nustatyta, kad savivaldybių darbuotojams turėtų būti sudaryta galimybė patikrinti, ar asmuo turi papildomų pajamų ar finansinio turto. Visų savivaldybių patvirtintos Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos turi atitikti Socialinių paslaugų įstatyme numatytus socialinių paslaugų teikimo principus.

2. AR ESAMA SOCIALINIŲ PASLAUGŲ INFRASTRUKTŪRA GALI PATENKINTI DIDĖJANTĮ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ POREIKĮ

Laikėmės nuomonės, kad socialinių paslaugų infrastruktūra gali patenkinti didėjančių jų poreikį, kai:

- visose savivaldybėse socialinių paslaugų infrastruktūra atitinka patvirtintus socialinių paslaugų išvystymo normatyvus ir plėtojamos ilgalaikiai socialinei globai alternatyvios socialinės paslaugos, teikiamos kompleksinės socialinės paslaugos;
- ministro patvirtinti normatyvai atitinka didėjančių socialinių paslaugų poreikį – jie apskaičiuojami atsižvelgiant į senyvo amžiaus asmenų skaičių savivaldybėje; visose savivaldybėse vienam socialiniam darbuotojui vidutiniškai tenka vienodas aptarnaujamų asmenų skaičius; nesiskiria globos paslaugas organizuojančių darbuotojų darbo normatyvai, teikiant paslaugas namuose ir įstaigoje; numatyta psichologinė pagalba, socialines paslaugas teikiant asmens namuose;
- visose savivaldybėse, teikiančiose dienos globos asmens namuose paslaugas, pakanka socialinės srities ir kitų darbuotojų (slaugytojų, psichologų, kineziterapeutų ir kt.) – jų skaičius atitinka ministro nustatytą minimalų normatyvą;
- visose savivaldybėse socialiniai darbuotojai aprūpinti transportu arba jiems skiriamos transporto išlaidų kompensacijos;
- visose savivaldybėse dirba nustatytos kvalifikacijos darbuotojai, visų darbuotojų kvalifikacija tobulinama teisės aktuose nustatyta tvarka.

Savivaldybėse teikiamų socialinių paslaugų mastas didėjo (5 lentelė). Bendras šių paslaugų gavėjų skaičius 2012–2014 m. didėjo nuo 19,9 iki 20,8 tūkst. 2014 m., lyginant su 2012 m. 18 proc. didėjo asmenų, kuriems buvo suteiktos ilgalaikės socialinės globos paslaugos, skaičius daugiau nei du kartus padidėjo dienos globos asmens namuose (įskaitant ir integralią pagalbą) gavėjų skaičius.

5 lentelė. Savivaldybėse 2012–2014 m. teiktų paslaugų ir nepatenkinto poreikio duomenys

Socialinės paslaugos	Paslaugų gavėjų skaičius per metus			Nepatenkintas socialinių paslaugų poreikis (asmenų sk.)	
	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2013 m.	2014 m.
Ilgalaikė socialinė globa	5624	5923	6629	420	360
Trumpalaikė socialinė globa	1232	1192	711	14	12
Dienos socialinė globa institucijoje	1383	1454	1327	20	29
Socialinė priežiūra socialinės priežiūros centruose	1437	1570	714	31	0
Dienos socialinė globa asmens namuose	867	1172	1873	43	88
Pagalba namuose	9034	9012	9075	402	312
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	336	468	477	27	6
Iš viso	19913	20791	20806	957	807

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių duomenis

2014 m. ilgalaikė ir trumpalaikė globa sudarė 35 proc., socialinės paslaugos asmens namuose (dienos globa asmens namuose ir pagalba į namus) – 53 proc. visų paslaugų.

60 savivaldybių duomenimis daugiau nei pusė (58,8 proc.) asmenų ilgalaikes socialines paslaugas gavo savivaldybių, kuriose gyvena, įstaigose; valstybinėse globos įstaigose ilgalaikes socialines paslaugas gavo 31,7 proc., kitų savivaldybių globos įstaigose ir jų teritorijoje esančiose globos įstaigose – 9,5 proc. paslaugų gavėjų.

Savivaldybių teikiamų socialinių paslaugų mastas didėja, bet lieka nepatenkintas paslaugų poreikis³¹. 2013 ir 2014 metais didžiausias nepatenkintas socialinių paslaugų poreikis buvo asmens namuose teikiamų paslaugų (2013 m. – 445, 2014 m. – 400), tai sudarė 47 proc. 2013 m. ir 50 proc. 2014 m. viso nepatenkinto poreikio. Poreikis ilgalaikėi ir trumpalaikėi globai sudarė 45 proc. (434) 2013 m. ir 46 proc. (372) 2014 m. viso nepatenkinto poreikio. Savivaldybių, kuriose nepatenkintas poreikis ilgalaikėi socialinei globai, skaičius 2014 m., lyginant su 2013 m., padidėjo nuo 23 iki 39, arba 1,7 karto. Kitų paslaugų nepatenkinto poreikio pasikeitimai (struktūra, savivaldybių skaičius) liko panašūs.

Eilės socialinėms paslaugoms 2014-12-31 buvo 48 savivaldybėse. Jų pateiktais duomenimis, į eiles 2014-12-31 buvo įrašyti 1 222 asmenys (5,5 proc. potencialių paslaugų gavėjų), iš jų:

- 580, arba 47 proc., ilgalaikėi ir trumpalaikėi socialinei globai (377 ilgalaikės socialinės globos paslaugų laukia savivaldybės, kurioje gyvena globos įstaigose, 166 į valstybinius globos namus, 28 į kitų savivaldybių globos įstaigas, 9 asmenys laukė trumpalaikės socialinės globos paslaugų);
- 399, arba 33 proc., įrašyti į eilę pagalbai į namus;
- 155, arba 13 proc., dienos globa asmens namuose (įskaitant integralią);
- 60, arba 5 proc., dienos globa institucijoje;
- 28, arba 2 proc., apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose.

Įvertinus šešiose audituotose savivaldybėse 135-ių paslaugų gavėjų bylas nustatyta, kad per 7 kalendorines dienas socialines paslaugas gavo 42, arba 31 proc. nagrinėtų paslaugų gavėjų, kitiems reikėjo laukti (6 lentelė).

6 lentelė. Socialinių paslaugų laukimo duomenys

Socialinės paslaugos	Vertintos bylos	SP suteikta iš karto (per 7 k. d.)	Maksimalus laukimo laikas k. d.
Ilgalaikė socialinė globa	65	21	601
Dienos globa asmens namuose	37	8	175
Pagalba į namus	33	13	198

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Ilgalaikės socialinės globos paslaugų laukimo laikas priklauso ir nuo pageidaujamos globos įstaigos (jeigu vietų nėra, reikia laukti ilgiau). Socialinių paslaugų asmens namuose laukimo laikas kiekvienoje savivaldybėje yra skirtingas. Savivaldybės, nurodydamos eilių asmens namuose teikiamoms socialinėms paslaugoms pagrindines priežastis, įvardija darbuotojų trūkumą, nes paslaugų gavėjų skaičius priklauso nuo jiems skiriamo laiko ir turimo darbuotojų skaičiaus.

³¹ Skaičius asmenų, kuriems 2014 m. nuspręsta teikti socialines paslaugas ir iki 2014-12-31 jos nesuteiktos.

2.1. Tik trys savivaldybės turi visų rūšių socialinių paslaugų infrastruktūrą

Palyginę 2014 m. savivaldybių duomenis su socialinių paslaugų išvystymo normatyvais³² (detalesni duomenys 4 priede), nustatėme, kad:

- ilgalaikės socialinės globos paslaugas teikiančių įstaigų nėra Birštono, Druskininkų ir Neringos savivaldybėse. Stacionariose socialinės globos įstaigose vietų skaičiaus senyvo amžiaus asmenims normatyvą pasiekė 29 savivaldybės, nepasiekė 28;
- dienos socialinės globos institucijoje senyvo amžiaus ir suaugusiems su negalia asmenims normatyvą pasiekė 10 savivaldybių, nepasiekė 33, 17-oje savivaldybių dienos socialinei globai centruose vietų nebuvo. 2014 m. vietų socialinės priežiūros centruose neturėjo 38 savivaldybės. Socialinės priežiūros centruose suaugusiems asmenims normatyvo nepasiekė nė viena iš 22-iejų savivaldybių. Maksimalus gavėjų skaičius (10 tūkst. savivaldybės gyventojų (34,3)) buvo Birštono savivaldybėje, minimalus (1,4) – Prienų r. savivaldybėje. 10 savivaldybių neturėjo vietų ir dienos socialinės globos ir socialinės priežiūros centruose;
- 40 savivaldybių neturi savarankiško gyvenimo namų. Apgyvandinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugų normatyvas pasiektas 10-yje, nepasiektas – 10-yje savivaldybių;
- socialinių paslaugų namuose normatyvas nepasiektas 46-iose savivaldybėse (pasiektas 14-oje). Pagalbos į namus socialinės paslaugos buvo teikiamos visose savivaldybėse, bet dienos globos asmens namuose paslaugas teikė 47 savivaldybės;
- 10 savivaldybių neturi vietų dienos globai institucijoje, socialinės priežiūros centruose, savarankiško gyvenimo namuose. Be minėtų dienos globos institucijoje ir socialinės priežiūros centruose paslaugoms teikti infrastruktūros neturi Panevėžio ir Tauragės r. savivaldybės.
- Tik trys savivaldybės (Vilniaus m., Vilniaus ir Anykščių r.) turi visų rūšių socialinių paslaugų teikimui reikalingą infrastruktūrą, nors ir nepasiekti patvirtinti socialinių paslaugų išvystymo normatyvai.

Siekiant kokybiškos integralios pagalbos (socialinės globos ir slaugos) namuose senyvo amžiaus asmenims ir asmenims su negalia kūrimsi 2013–2015 m. vykdoma Integralios pagalbos plėtros programa³³. Jos įgyvendinimui iš Europos socialinio fondo³⁴ skirta 5,8 mln. Eur. Bandomieji projektai įgyvendinami 21 savivaldybėje³⁵ (5 priedas). Pagrindiniai programos uždaviniai: didinti socialinės globos asmens namuose teikimo kokybę, į šias paslaugas integruoti slaugos į namus paslaugas; skatinti kompleksinės integralios pagalbos asmens namuose paslaugų plėtrą, telkiant tam mobiliąsias specialistų komandas ir į socialinės pagalbos procesą įtraukiant slaugos specialistus; didinti integralios pagalbos namuose prieinamumą.

Siekiant plėtoti kompleksines integralios pagalbos paslaugas ir kitose savivaldybėse, įvertinus bandomųjų projektų įgyvendinimo naudą ir trūkumus, turėtų būti sudarytos galimybės visoms savivaldybėms teikti integralios pagalbos asmens namuose paslaugas, tobulinant šių paslaugų organizavimą.

³² Patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014-01-20 įsakymu Nr. A1-23.

³³ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-07-20 įsakymas Nr. A1-353.

³⁴ Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas, integralios pagalbos plėtra, VP-1-1.1-SADM-14-K.

³⁵ Anykščių, Biržų, Kauno, Kretingos, Pasvalio, Radviliškio, Raseinių, Šakių, Šilalės, Šilutės, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės, Vilkaviškio rajonų, Alytaus, Klaipėdos Šiaulių, Visagino, Vilniaus miestų ir Elektrėnų.

2.2. Trūksta darbuotojų, tiekiančių socialinės priežiūros ir dienos globos paslaugas namuose

Socialinės priežiūros paslaugas organizuoja savivaldybių socialinių paslaugų įstaigos. Dienos globos asmens namuose paslaugas gali teikti socialines paslaugas teikianti įstaiga, jeigu turi slaugos specialistų ir reikiamas licencijas, higienos pasus bendruomeninei slaugai teikti arba yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su sveikatos priežiūros paslaugas teikiančia įstaiga. Dienos globa asmens namuose 2014 m. buvo teikiama 47 savivaldybėse (2013 m. teikė 43 savivaldybės).

Audito metu vertinome, ar savivaldybių socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų pareigybių sudėtis ir skaičius atitinka teisės aktuose nustatytus normatyvus, kiek vidutiniškai paslaugų gavėjų tenka vienam darbuotojui ir kiek laiko vidutiniškai sugaištama teikiant paslaugas.

2.3. Pagalbos namuose darbo normatyvai neatitinka senyvo amžiaus asmenų realių poreikių

Pagal normatyvus³⁶ pagalbos namuose tarnybose rekomenduojama turėti 1 lankomosios priežiūros darbuotojo pareigybę 2 tūkst. miesto bendruomenės gyventojų ir 1 tūkst. kaimo bendruomenės gyventojų. Toks kriterijus neatspindi realių gyventojų socialinių grupių poreikių (skirtingose savivaldybėse yra nevienoda gyventojų struktūra pagal amžių ir socialinių paslaugų poreikį), todėl turėtų būti labiau diferencijuotas. Socialiniams darbuotojams darbo normatyvas nenustatytas. Atkreiptinas dėmesys, kad 2006 m. priėmus Socialinių paslaugų įstatymą, minėti normatyvai nebuvo pakeisti.

Apklauskos duomenimis, nustatant pagalbos į namus darbuotojų pareigybių skaičių, nustatytais rekomendaciniais darbo normatyvais savivaldybės nesivadovauja. Darbuotojų, teikiančių pagalbą į namus senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia, pareigybių sudėtis ir skaičius nustatomi atsižvelgiant į praėjusio laikotarpio paslaugos gavėjų skaičių, planuojamą gavėjų skaičių, skiriamų valandų priežiūrai skaičių, savivaldybės finansines galimybes ir kt.

Audito metu nustatyta, kad 2014 m. vienai individualios priežiūros personalo pareigybei teko nevienodas pagalbos į namus gavėjų (senyvo amžiaus ir suaugusių su negalia asmenų) skaičius, vidutiniškai nuo 4,2 iki 15,9, o šalies mastu vidutiniškai 8,8 gavėjų. 27 įstaigose vienai individualios priežiūros personalo pareigybei teko nuo 4,2 iki 8,8 paslaugos gavėjų, 33 įstaigose nuo 8,8 (imtinai) iki 15,9 (6 priedas).

Mažiausias vienai individualios priežiūros personalo pareigybei gavėjų skaičius teko Elektrėnų SPC – 4,2, Varėnos SPC – 4,5, didžiausias teko Radviliškio parapijos bendruomenės SPC – 15,9, Rietavo SPC – 15,8.

Pagalba į namus gali būti teikiama iki 10 val. per savaitę³⁷, todėl lankomosios priežiūros darbuotojo darbo krūvis priklauso nuo individualiai kiekvienam gavėjui teikiamų paslaugų skaičiaus, jų teikimo trukmės ir teikimo dažnumo per savaitę.

³⁶ Socialinės priežiūros paslaugas organizuojančių ir teikiančių darbuotojų darbo normatyvai buvo nustatyti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000-04-05 įsakymu Nr. 38.

³⁷ Socialinių paslaugų katalogas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymu Nr. A1-93.

Audito metu apskaičiuota, kad šalies mastu 2014 m. vienam pagalbos į namus gavėjui suteiktų paslaugų trukmė per savaitę vidutiniškai sudarė apie 4 val. 31 min (6 priedas). Skaičiuojant suteiktų paslaugų trukmę, nebuvo įvertintas darbuotojo nuvykimo pas paslaugos gavėjus laikas ir laikas, skirtas kitiems darbams (pvz., dokumentų pildymui), todėl faktiškai paslaugų trukmė buvo mažesnė.

2.3.1. Dalyje savivaldybių nepasiektas minimalus darbuotojų, teikiančių dienos socialinės globos asmens namuose paslaugas, darbo laiko sąnaudų normatyvas

Dienos socialinė globa asmens namuose gali būti teikiama nuo 2 iki 8 val. per parą, iki 7 kartų per savaitę asmens namuose³⁸. Nuo 2015 m. sausio 1 d. socialinę globą gali teikti tik licencijas turintys socialinės globos tiekėjai. Vienas iš pagrindinių kriterijų gauti licenciją yra personalo sudėtis ir skaičius.

Nustatant socialinę globą asmens namuose ar socialinės globos įstaigose teikiančio personalo sudėtį ir minimalų skaičių pagal atskiras gavėjų grupes, turi būti vadovujamasi Socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvais³⁹. Atsižvelgiant į gavėjų poreikius, gali būti nustatytas didesnis nei Normatyvuose numatytas pareigybių skaičius.

Iš 2014 m. teikusių 43 savivaldybių socialinių paslaugų įstaigų aštuoniose socialinių darbuotojų pareigybių skaičius 2014 m. gruodžio 1 d.⁴⁰ nesiekė pareigybėms nustatyto normatyvo intervalo minimalios reikšmės, t. y. buvo mažiau kaip 0,03, keturiose įstaigose individualios priežiūros personalo / slaugytojų padėjėjų pareigybių skaičius nesiekė nustatyto normatyvo intervalo minimalios reikšmės, t. y. buvo mažiau kaip 0,44.

Visų įstaigų individualios priežiūros personalo / slaugytojų padėjėjų pareigybių vidurkis sudarė 0,59 pareigybė vienam paslaugos gavėjui ir buvo mažesnis už nustatytą normatyvo intervalo vidurkį (0,77). Nė vienoje įstaigoje individualios priežiūros personalo / slaugytojų padėjėjų pareigybių skaičius nesiekė nustatyto normatyvo intervalo maksimalios reikšmės (1.1). Socialinių darbuotojų pareigybių vidurkis buvo 0,04, t. y. kaip normatyvo intervalo vidurkis.

Septyniose dienos socialinę globą asmens namuose teikiančiose įstaigose nebuvo nė vienos patvirtintos slaugytojo pareigybės, 11-oje jos nesiekė normatyvo minimalios reikšmės (žr. 7 priedo 1 lent.), devyniose – slaugytojų paslaugos organizuojamos nesteigiant šių pareigybių įstaigoje.

Nagrinėjant paslaugų gavėjų bylas vienoje savivaldybėje nustatyta, kad, nesant pakankamo slaugytojų skaičiaus, socialinio darbuotojo padėjėjos, teikiančios dienos globos paslaugas asmens namuose, atlieka pagal medicinos normas⁴¹ slaugytojo padėjėjo arba slaugytojo kvalifikacijos reikalaujančius darbus (pvz., paduoda senyvo amžiaus asmeniui gydytojo paskirtus vaistus). Tokiu atveju kyla reali grėsmė asmens sveikatai – paslaugos teikiamos asmens, neturinčio atitinkamos kvalifikacijos, tai gali turėti įtakos ir atliekamo darbo kokybei.

12 įstaigų neturėjo pasitvirtinusios kineziterapeuto / masažuotojo / ergoterapeuto pareigybių, 13 nesiekė minimalios reikšmės, 10 organizuoja šią paslaugą iš kitų įstaigų.

³⁸ Ten pat.

³⁹ Patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-11-30 įsakymu Nr.A1-317 (2014-04-07 įsakymo Nr. A1-181 redakcija).

⁴⁰ Auditorių pasirinkta data.

⁴¹ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000-04-26 įsakymu Nr.220 patvirtinta Lietuvos medicinos norma MN 21:2000 „Slaugytojo padėjėjas. Funkcijos, pareigos, teisės, kompetencija ir atsakomybė“ ir 2011-06-08 įsakymu Nr. V-591 patvirtinta Lietuvos medicinos norma MN 28:2011 „Bendrosios praktikos slaugytojas. Teisės. Pareigos, kompetencija ir atsakomybė“.

Normatyvuose nenumatyta, kad organizuojant dienos socialinę globą asmens namuose turi būti psichologas, nors teikiant institucinę socialinę globą tokia pareigybė yra numatyta. Nors normatyvuose nenumatyta, tačiau 15 įstaigų teikė psichologo paslaugas asmenims, gaunantiems dienos socialinę globą asmens namuose, iš jų 10 organizavo šių paslaugų teikimą iš kitų įstaigų.

Siekiant užtikrinti minėtų paslaugų prieinamumą ir kokybę turėtų būti plėtojamos ilgalaikė socialinei globai alternatyvios paslaugos, tobulinami darbuotojų, teikiančių socialinės priežiūros paslaugas, darbo normatyvai, atitinkantys didėjančią paslaugų poreikį, o įstaigų darbuotojų pareigybių sudėtis ir skaičius turėtų atitikti normatyvus.

Siekiant užtikrinti medicinos normas atitinkančių slaugos paslaugų teikimą, organizuojant dienos globos paslaugas namuose, sudaryti galimybę individualios priežiūros personalui įgyti slaugytojo padėjėjo kompetencijai reikalingų žinių ir įgūdžių.

2.3.2. Beveik tris kartus skiriasi socialinių darbuotojų, organizuojančių dienos globos paslaugas asmens namuose, ir jas organizuojančių institucijoje darbo laiko sąnaudų normatyvai

Normatyvuose⁴² buvo nustatyta, kad prižiūrint 1 senyvo amžiaus ir (ar) suaugusį asmenį su negalia socialinio darbuotojo pareigybės normatyvo intervalas yra nuo 0,02 iki 0,05, vidurkis – 0,035, t. y. 3,86 karto mažesnis nei darbuotojo, kuris administruoja dienos socialinę globą institucijoje, ir 2,71 karto mažesnis nei darbuotojo, organizuojančio ilgalaikę (trumpalaikę) globą (7 lentelė).

7 lentelė. Socialinių darbuotojų (SD), teikiančių socialinę globą senyvo amžiaus asmenims, darbo laiko sąnaudų normatyvai (pareigybėmis)		
Gavėjai	SD pareigybių intervalas	SD pareigybių Intervalo vidurkis
Dienos socialinė globa asmens namuose		
1 senyvo amžiaus asmuo ir (ar) suaugęs asmuo su negalia	0,02 – 0,05	0,035
Dienos socialinė globa institucijoje		
1 senyvo amžiaus asmuo ar suaugęs asmuo su negalia	0,11 – 0,16	0,135
Ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa		
1 senyvo amžiaus asmuo	0,06 – 0,13	0,095
1 suaugęs ar senyvo amžiaus asmuo su sunkia negalia	0,05 – 0,06	0,055

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-11-30 įsakymą Nr. A1-317.

Patvirtinus naujus normatyvus⁴³, nuo 2014-04-08 socialinio darbuotojo, organizuojančio dienos socialinės globos asmens namuose paslaugas, pareigybės intervalo vidurkis yra 3,6, arba 3,25 (priklausomai nuo paslaugos gavėjo negalios) karto mažesnis nei darbuotojo, kuris administruoja dienos socialinę globą institucijoje (8 lentelė).

8 lentelė. Socialinių darbuotojų (SD), teikiančių socialinę globą senyvo amžiaus asmenims, darbo laiko sąnaudų normatyvai (pareigybėmis)		
Gavėjai	SD pareigybių intervalas	SD pareigybių Intervalo vidurkis
Dienos socialinė globa asmens namuose		
1 senyvo amžiaus asmuo ar asmuo su negalia / sunkia negalia	0,03–0,05	0,04

⁴² Socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-11-30 įsakymu Nr.A1-317 (redakcija, galiojusi iki 2014-04-07).

⁴³ Ten pat, 2014-04-07 įsakymo Nr. A1-181 redakcija.

Dienos socialinė globa institucijoje		
1 senyvo amžiaus ar suaugęs asmuo su negalia	0,11–0,18	0,145
1 senyvo amžiaus ar suaugęs asmuo su sunkia negalia	0,08–0,18	0,13
Ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa		
1 senyvo amžiaus asmuo	0,04–0,1	0,07
1 senyvo amžiaus ar suaugęs asmuo su sunkia negalia	0,03–0,06	0,045

Šaltinis – pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014-04-07 įsakymą Nr. A1-181

Savivaldybės socialinių paslaugų įstaigos darbuotojų nuomone, socialinių darbuotojų, organizuojančių dienos globą asmens namuose, pareigybės normatyvo intervalas labai mažas, socialiniai darbuotojai dirba dideliu krūviu, todėl nukenčia paslaugų kokybė.

Savivaldybės socialinių paslaugų įstaigos nuomonė

Viena iš problemų teikiant dienos socialinę globą asmens namuose – socialinių darbuotojų pareigybių trūkumas. Šios pareigybės normatyvo intervalas yra labai mažas, bet socialinis darbuotojas turi atlikti labai daug administracinių veiksmų organizuodamas šią paslaugą ir teikdamas socialinio darbo paslaugas. Socialinių darbuotojų, organizuojančių dienos socialinę globą asmens namuose, darbo krūviai labai dideli, dažniausiai viršija darbuotojų galimybes tinkamai ir kokybiškai administruoti minėtas paslaugas.

2.4. Ne visose savivaldybėse dirba reikiamos kvalifikacijos darbuotojai

Viena iš svarbiausių socialinių paslaugų kokybės, socialinės pagalbos veiksmingumo užtikrinimo garantijų yra aukšta socialinių paslaugų srities darbuotojų kompetencija. Socialinis darbas yra daugialypė profesija, reikalaujanti daug žinių, gebėjimų ir įgūdžių. Siekiant užtikrinti profesionalią pagalbą, būtinas socialinių paslaugų srities darbuotojų tobulėjimas įvairiose srityse. Jie turi nuolat atnaujinti žinias, įgūdžius, taikyti naujus darbo metodus, ugdyti poreikį nuolat tobulinti turimas kompetencijas⁴⁴.

Dirbti socialiniu darbuotoju turi teisę: asmuo, įgijęs socialinio darbo kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį, arba asmuo iki 2014 m. gruodžio 31 d. įgijęs kitą kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį ir socialinio darbuotojo kvalifikaciją ar baigęs socialinio darbo studijų programą, ar socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka baigęs socialinio darbuotojo praktinei veiklai pasirengti skirtus mokymus⁴⁵.

2.4.1. Trečdalis individualios priežiūros personalo nėra išklause įžanginių mokymų

Nustatyta, kad trijose savivaldybių socialinių paslaugų įstaigose dirba po vieną socialinį darbuotoją, kurių kvalifikacija neatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų, vienas iš jų įspėtas dėl atleidimo, jam pasiūlytos kitos pareigos, du studijuoja socialinį darbą (žr. 7 priedo 2 lent.).

Pradėdamas dirbti socialinių paslaugų įstaigoje, individualios priežiūros personalas, neturintis įstatymo⁴⁶ nustatyto išsilavinimo arba neįgijęs socialinio darbuotojo padėjėjo, lankomosios priežiūros ar asmeninio asistento kvalifikacijos pagal socialinių darbuotojų padėjėjo,

⁴⁴ Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-06-28 įsakymu Nr. A1-303, 5 ir 6 dalys.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493 (2014-07-10 Nr. XII-1014 redakcija), 20 str. 3 d.

⁴⁶ Ten pat.

lankomosios priežiūros ar asmeninio asistento profesinio mokymo programą, išklauso įžanginius mokymus, jie turi būti ne trumpesni kaip 40 valandų⁴⁷.

Iš savivaldybių socialinių paslaugų įstaigose (60) dirbančio 2103 individualios priežiūros personalo 782, arba 37 proc. (43 įstaigose) jų nėra išklausę privalomų 40 val. įžanginių mokymų.

9 lentelė. Informacija apie individualios priežiūros personalo kvalifikaciją, dalyvavimą įžanginiuose mokymuose

	Individualios priežiūros personalo sk.	Struktūra, proc.
Įgiję socialinio darbo kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį	104	5
Įgiję socialinio darbuotojo padėjėjo arba lankomosios priežiūros darbuotojo kvalifikaciją	338	16
Išklausę įžanginius mokymus	879	42
Neturi reikiamos kvalifikacijos, neišklausę įžanginių mokymų	782	37
Iš viso:	2103	100

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 60 savivaldybių socialinių paslaugų įstaigų pateiktus duomenis

21 įstaigoje (iš 43) reikiamos kvalifikacijos neturi ir nėra išklausę įžanginių mokymų daugiau kaip pusė įstaigoje dirbančio individualios priežiūros personalo.

2.4.2. Daugiau nei pusė socialinių darbuotojų ir individualios priežiūros personalo netobulina profesinės kvalifikacijos

Darbuotojai privalo periodiškai tobulinti profesinę kompetenciją ne mažiau kaip 16 akademiinių valandų per kalendorinius metus⁴⁸. Apklaustos duomenimis, 2012 m. 51 proc. iš 221 socialinių darbuotojų, dirbusių savivaldybės socialinių paslaugų įstaigose, nevykdė teisės aktuose nustatyto reikalavimo dalyvauti mokymuose ne mažiau kaip 16 val., iš 1 658 individualios priežiūros personalo mokymuose nedalyvavo 77 proc., panašūs skaičiai buvo ir 2013 m., o 2014 m. šiek tiek sumažėjo (atitinkamai buvo 45 ir 62 proc. (žr. 7 priedo 3 lent.).

Keturių savivaldybių socialinių paslaugų įstaigos nurodė, kad 2012 m. visi įstaigos socialiniai darbuotojai ir individualios priežiūros personalas dalyvavo ne mažiau kaip 16 val. profesinės kvalifikacijos kėlimo mokymuose, 2013 m. tokių įstaigų buvo 5, 2014 m. – 4.

Audito metu apklausti pasirinktų šešių savivaldybių teritorijose esantys 13 senyvo amžiaus asmenų globos namai, atsakymai gauti iš devynių. Visi nurodė, kad dirba reikiamos kvalifikacijos socialiniai darbuotojai, tik vienuose globos namuose ne visi individualios priežiūros darbuotojai yra išklausę įžanginius mokymus, 4-ių ne visi darbuotojai yra išklausę 16 val. mokymus.

Pagal Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymo programą⁴⁹, siekiant užtikrinti socialinį darbą dirbančiųjų kvalifikacijos kėlimo tęstinumą ir gerinti teikiamų paslaugų kokybę, 2013 m. balandžio mėn. SPPD pradėjo įgyvendinti projektą pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto priemonę „Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymas“. Planuojama, kad iki 2015 m. rugsėjo mėn. mokymus išklausys ir kvalifikaciją patobulins apie 4,5 tūkst. įvairių socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų. Mokymai pagal programą socialinių paslaugų įstaigų vadovaujančiam personalui, socialiniams darbuotojams ir individualios priežiūros personalui prasidėjo 2014 m. liepos 16 d. Savivaldybių

⁴⁷ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymu Nr. A1-92 patvirtinto Socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašo (2015-02-13 įsakymo Nr. A1-75 redakcija), 15 p.

⁴⁸ Ten pat, 6 p.

⁴⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012-06-28 įsakymu Nr. A1-303.

socialinių paslaugų įstaigų darbuotojai programos mokymuose dalyvauja neaktyviai. Iš 50-ies socialinių paslaugų įstaigų 2014 m. programos mokymuose dalyvavo 60 vadovaujančio personalo, 144 socialiniai darbuotojai ir 458 lankomosios priežiūros personalo, 10-ies socialinių paslaugų įstaigų darbuotojai programos mokymuose dar nedalyvavo. Kai kurios įstaigos teikė prašymus SPPD dėl dalyvavimo, bet kvietimų negavo, dauguma planuoja dalyvauti 2015 metais.

Socialinių darbuotojų profesinė kvalifikacija periodiškai vertinama per socialinių darbuotojų atestaciją⁵⁰. Jos uždaviniai⁵¹: skatinti socialinius darbuotojus siekti didesnės profesinės kompetencijos; didinti jų atsakomybę už darbo rezultatus, skatinti domėtis ir diegti socialinio darbo naujoves ir kūrybiškai, sėkmingai dirbti, kad galėtų spręsti visuomenėje kylančias socialines problemas; sudaryti sąlygas socialiniams darbuotojams, siekiant karjeros, įgyti jų profesinę kompetenciją atitinkančią kvalifikacinę kategoriją. Socialinis darbuotojas gali įgyti šias kvalifikacines kategorijas⁵²: socialinio darbuotojo; vyresniojo socialinio darbuotojo; socialinio darbuotojo eksperto. Kvalifikacinė kategorija suteikiama 5 metams.

60-ies savivaldybių socialinių įstaigų duomenimis, 2012 m. atestavosi 18, 2013 m. – 21, 2014 m. – 24 socialiniai darbuotojai. 2015 metų pradžioje galiojančią kvalifikacinę kategoriją turėjo 111 socialinių darbuotojų, dirbančių savivaldybės socialinių paslaugų įstaigose, iš jų tik vienas turėjo socialinio darbuotojo eksperto kvalifikaciją.

Siekiant užtikrinti socialinių paslaugų kokybę, savivaldybės turėtų organizuoti: individualios priežiūros darbuotojams, neturintiems socialinio darbo išsilavinimo ar socialinio darbuotojo padėjėjo / lankomosios priežiūros darbuotojo kvalifikacijos, įžanginius mokymus; socialinių paslaugų srities darbuotojams – profesinius kvalifikacijos tobulinimo mokymus.

2.5. Trečdalyje savivaldybių individualios priežiūros personalas neaprūpintas transporto priemonėmis / neskiriamos transporto išlaidų kompensacijos

60-ies savivaldybių apklausos duomenimis lankomosios priežiūros personalas, teikiantis pagalbą į namus ir dienos socialinę globą asmens namuose:

- šešiose įstaigose iš dalies aprūpinti transporto priemonėmis, t. y. dalis darbuotojų, kurie aptarnauja nutolusius socialinių paslaugų gavėjus, aprūpinti transporto priemonėmis, kitiems kompensuojamos išlaidos (dažniausiai išlaidos transporto bilietams įsigyti, perkami nuolatiniai bilietai);
- trijose įstaigose pas toliau gyvenančius paslaugų gavėjus darbuotojas turi galimybę važiuoti tarnybiniu automobiliu, o važiuojantiems visuomeniniu ar savo transportu išlaidos nekompensuojamos;
- 17 įstaigų darbuotojai neaprūpinti transporto priemonėmis, tačiau kompensuojamos transporto išlaidos (dažniausiai išlaidos transporto bilietams įsigyti, perkami nuolatiniai bilietai);
- 34 įstaigų darbuotojai neaprūpinti transporto priemonėmis ir neskiriamos transporto išlaidų kompensacijos.

Iš pastarųjų 34 savivaldybių 11 nurodė, kad nėra būtinybės skirti darbuotojams tarnybinius automobilius, nes paslaugos teikiamos miesto ribose ar rajonuose, kuriuose nėra nutolusių klientų, tačiau 23-ose problemiška nuvykti pas socialinių paslaugų gavėjus, nes savivaldybėse yra

⁵⁰ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 20 str. 6 d.(iki 2015-01-01), 20 str. 4 d. (nuo 2015-01-01).

⁵¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymu Nr. A1-92 patvirtinto Socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašo (2015-02-13 įsakymo Nr. A1-75 redakcija), 4 p.

⁵² Ten pat, 13 p.

toli gyvenančių paslaugų gavėjų, iki kurių nuvykti sugaištama nemažai laiko, kai kur net iki 2 val., o darbuotojai neaprūpinti transporto priemonėmis, transporto išlaidos nekompensuojamos. Kai kuriose savivaldybėse paslaugų gavėjus sunku pasiekti visuomeniniu transportu, todėl darbuotojams tenka eiti pėsčiomis didelį atstumą.

Pavyzdys

Šalčininkų socialinių paslaugų centras: socialinio darbuotojo padėjėjai aprūpinti dviračiais, bet žiemos metu dauguma iš jų nuvyksta pas paslaugos gavėjus savo transportu ir šios išlaidos nekompensuojamos. Atstumas tarp kaimų apie 15 km. Nuvykti pas toliausiai gyvenantį paslaugos gavėją visuomeniniu transportu reikia vidutiniškai apie 1 val.

Švenčionių socialinių paslaugų centras: žiemos laikotarpiu lankomosios priežiūros specialistui reikia eiti pėsčiomis 5–6 km apie 1 val., o šiltuoju metų laikotarpiu lankomosios priežiūros specialistas šį atstumą įveikia dviračiu per 30 minučių, o pėsčiomis per 45 min.

Klaipėdos rajono paramos šeimai centras: stengiamasi darbuotojus parinkti, gyvenančius kuo arčiau socialinių paslaugų gavėjo namų. Važiuojama dviračiu 5–8 km. į atokias kaimo vietas, kur nevažiuoja visuomeninis transportas.

Pakruojo nestacionarių socialinių paslaugų centras: pas toli gyvenančius paslaugų gavėjus kelionėje visuomeniniu transportu sugaištama apie 2 val. Darbuotojai aprūpinti tik dviračiais.

7 socialinių paslaugų įstaigos, kurių darbuotojai nėra aprūpinti transporto priemonėmis, nurodė, kad nuvykimo pas paslaugų gavėjus problemą sprendžia įdarbindami arba parinkdami lankomosios priežiūros darbuotojus, gyvenančius arčiau paslaugų gavėjų, o 8 įstaigų darbuotojai yra aprūpinti dviračiais.

Pagrindinė priežastis, kodėl lankomosios priežiūros personalas nėra aprūpintas transporto priemonėmis ir transporto išlaidos nekompensuojamos – savivaldybė tam neskiria lėšų.

Siekiant gerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę, savivaldybės, kuriose yra nutolusių paslaugų gavėjų arba gyvenančių sunkiai visuomeniniu transportu pasiekiamose vietovėse, lankomosios priežiūros darbuotojus turėtų aprūpinti transporto priemonėmis (tarnybiniais automobiliais) arba vykstantiems visuomeniniu transportu arba nuosavu transportu – kompensuoti šias išlaidas.

3. AR UŽTIKRINAMA SOCIALINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS KONTROLĖ

Audito metu laikėmės nuomonės, kad socialinių paslaugų kokybės kontrolė užtikrinama, kai visos globos paslaugas teikiančios įstaigos turi licencijas, visos globos įstaigos tikrintos nustatytu dažnumu, nustatyta tvarka vykdoma patikrinimų metu nustatytų pažeidimų šalinimo stebėseną, mažėja reikšmingų nepašalintų pažeidimų skaičius, SPPD tinklalapyje skelbiama informacija apie nustatytus reikšmingus pažeidimus globos įstaigose, visose savivaldybėse patvirtinta socialinės priežiūros paslaugų kokybės kontrolės tvarka ir nustatytu dažnumu vykdoma socialinės priežiūros paslaugų kokybės kontrolė, visose socialinės priežiūros paslaugas teikiančiose įstaigose socialiniai darbuotojai nustatytu dažnumu tikrina lankomosios priežiūros darbuotojų suteiktų paslaugų kokybę.

3.1. Visos įstaigos, teikiančios socialines globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims, turi licencijas

Nuo 2015 m. sausio 1 d. visos socialinės globos paslaugas teikiančios įstaigos turi turėti licenciją⁵³. Įstaigai, teikiančiai socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims, gali būti išduodamos šių rūšių veiklos licencijos⁵⁴:

- institucinė socialinė globa (dienos) vaikams su negalia, suaugusiems asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims;
- institucinė socialinė globa (ilgalaikė, trumpalaikė) suaugusiems asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims;
- socialinė globa vaikams su negalia, suaugusiems asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims namuose.

Pagal taisykles⁵⁵ licencijos išduodamos atsižvelgiant į socialinės globos normose nustatytus reikalavimus personalo struktūrai, skaičiui, išsilavinimui ir patalpoms. Licencijos turėjimas patvirtina įstaigos atitikimą keliamiems minimaliems reikalavimams paslaugoms. Departamentas 2015-05-11 duomenimis, įstaigoms, teikiančioms socialinę globą (ilgalaikę, trumpalaikę, dienos institucijoje ir asmens namuose) senyvo amžiaus asmenims, suteikta 213 licencijų: 136 teikti institucinės socialinės globos (ilgalaikės, trumpalaikės) paslaugas, 21 teikti dienos institucinės socialinės globos paslaugas, 56 teikti socialinės globos paslaugas asmens namuose⁵⁶. Iš departamento pateiktame 2014 m. sąrašė esančių 153 įstaigų, teikiančių socialinę globą senyvo amžiaus asmenims, dėl licencijų kreipėsi ir jas gavo 137 įstaigos. 16 įstaigų nesikreipė (žr. 8 priedas).

Audito metu nustatyta, kad savivaldybės 2014 m. ilgalaikės socialinės globos paslaugas pirko iš 114 įstaigų. Iš jų 6 įstaigos nesikreipė į SPPD dėl licencijos institucinei socialinei globai: 4 įstaigos užsidarė ir veiklos nevykdė, 2 įstaigos nebegali teikti paslaugų, todėl 2015 m. savivaldybės iš jų socialinės globos paslaugų nepirko.

3.2. Nepakankama paslaugas teikiančių įstaigų kokybės kontrolė

Socialinių paslaugų kokybę vertina, prižiūri ir kontroliuoja departamentas⁵⁷. Reglamentuotos socialinės globos kokybės vertinimų pagal globos normas ir patikrinimų procedūros⁵⁸: kaip turi būti planuojami ir atliekami vertinimai, pateikiami rezultatai ir stebimas išvadų bei rekomendacijų įgyvendinimas.

3.2.1. Neužtikrinamas socialinės globos įstaigų kontrolės periodiškumas

Socialinės globos įstaigos socialinės globos atitiktį socialinės globos normoms periodiškai, ne rečiau kaip kartą per 5 metus, tikrindamas vietoje, vertina SPPD⁵⁹. Socialinės globos normų

⁵³ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 19 str. 2 d.

⁵⁴ Ten pat, 21 str. ((2014-07-01 Nr. XII-1014 redakcija, įsigaliojo 2015-01-01)

⁵⁵ Socialinės globos įstaigų licencijavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014-12-31 įsakymu Nr. A1-684.

⁵⁶ 2013–2014 m. tik 5 (iš 165) įstaigos, teikiančios socialinę globą (ilgalaikę / trumpalaikę / dienos) senyvo amžiaus asmenims buvo tikrintos dėl įstaigų atitikties licencijavimo sąlygoms.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 14 str.

⁵⁸ Socialinės globos atitikties globos normoms vertinimų tvarkos aprašas, patvirtintas Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2012-09-27 įsakymu Nr. V1-98.

⁵⁹ Socialinės globos normų aprašas, 2007-02-20 Nr. A1-46 (2012-12-11 Nr. A1-566 redakcija), 5 p.

aprašas reglamentuoja jos teikimo principus ir charakteristikas, nustato privalomus socialinės globos įstaigų teikiamos ilgalaikės, trumpalaikės, dienos socialinės globos kokybės reikalavimus. Išanalizavus SPPD 2008–2014 m. atliktus įstaigų teikiamos socialinės globos kokybės vertinimus, nustatyta, kad 60 (iš 99) socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims nuo 2010 metų ir anksčiau teikusią įstaigų nebuvo nė karto patikrintos per penkerių (2010 – 2014) metų laikotarpį. Tik 39-ių įstaigų socialinės globos atitiktis socialinės globos normoms tikrinta minėtu laikotarpiu. SPPD nesilaikė teisės aktų reikalavimų ir neužtikrino periodiškumo tikrinant socialinės globos įstaigų socialinės globos atitiktis socialinės globos normoms, nes įstaigos nebuvo tikrintos 5 metus ir ilgiau.

SPPD turi vertinti įstaigos teikiamos socialinės globos atitiktį globos normoms. Socialinei globai priskiriamos ir dienos socialinės globos asmens namuose paslaugos. Jos atitiktį globos normoms departamentas turi vertinti, bet 2012–2015 metais nebuvo vertinta nė viena įstaiga, teikianti dienos socialinę globą senyvo amžiaus asmenims namuose.

3.2.2. Nustatytų neatitikimų šalinimo stebėseną nepakankama

Nustatytų neatitikimų globos normoms įstaigoje šalinimo stebėseną vykdo darbuotojas, atlikęs tos įstaigos vertinimą. Tikrinta įstaiga informuoja departamentą apie vertinimo metu nustatytų neatitikimų pašalinimą, pateikia priemonių šalinimo planą, o departamentas įvertina, ar jos veiksmai tinkami ir atlikti laiku. Nustatytus neatitikimus įstaiga privalo pašalinti per nustatytą terminą, kuris gali trukti ne ilgiau nei 6 mėnesiai⁶⁰. Išanalizavus departamento 2012–2014 metų globos įstaigų teikiamos socialinės globos kokybės vertinimo ataskaitas nustatyta, kad tikrintose socialinės globos įstaigose, skirtose senyvo amžiaus asmenims, 2012 metais nustatytas 121 neatitikimas socialinės globos normoms. Iš jų nustatytu laiku nepašalinti 49 (40 proc.) neatitikimai; 2013 metais nustatyti 127 neatitikimai (pažeidimai), iš jų laiku nepašalinti 83 (65 proc.), iš 2014 metais nustatytų 242 nepašalintas 81 (33 proc.). Nepašalintų pažeidimų 2014 metais, lyginant su 2013 metais, mažėjo, tačiau neužtikrinamas visiškas jų pašalinimas nustatytu laiku.

Nustatytų neatitikimų šalinimo stebėseną trunka tik iki tos datos, iki kurios departamentas nustato terminą jiems pašalinti. Toliau stebėseną netęsiama, taip neužtikrinama, kad visi nustatyti neatitikimai globos normoms būtų pašalinti.

Pavyzdžiai

Atlikus pasirinktų vertinimų dokumentų analizę, siekiant nustatyti, ar departamento atlikta neatitikimų globos normoms šalinimo stebėseną užtikrino, kad visi pažeidimai būtų pašalinti, nustatyta, kad:

- 2012 metais keturiose departamento tikrintose socialinės globos įstaigose, skirtose senyvo amžiaus asmenims, nustatyti 75 neatitikimai socialinės globos normoms, suėjus nustatytam neatitikimo pašalinimo terminui, 23 neatitikimai liko nepašalinti ir stebėseną dėl jų pašalinimo toliau nebuvo tęsiama;
- 2013 metais keturiose departamento tikrintose socialinės globos įstaigose, skirtose senyvo amžiaus asmenims nustatyti 56 neatitikimai socialinės globos normoms, suėjus nustatytam neatitikimo pašalinimo terminui, 43 neatitikimai liko nepašalinti ir stebėseną dėl jų pašalinimo toliau nebuvo tęsiama;
- 2014 metais keturiose departamento tikrintose socialinės globos įstaigose, skirtose senyvo amžiaus asmenims nustatyti 54 neatitikimai socialinės globos normoms, suėjus nustatytam neatitikimo pašalinimo terminui, 30 neatitikimų liko nepašalinti ir stebėseną dėl jų pašalinimo toliau nebuvo tęsiama.

⁶⁰ Socialinės globos normų aprašas, 2007-02-20 Nr. A1-46 (2012-12-11 Nr. A1-566 redakcija), 11 p.

Departamento atliekama neatitikimų globos normoms šalinimo stebėseną neužtikrina, kad visi pažeidimai būtų pašalinti. Nustatytų pažeidimų šalinimo stebėseną iki to laiko, kol jie būtų pašalinti, užtikrintų geresnę teikiamų paslaugų kokybę.

Departamento nuomonė

Efektyviai kontroliuoti neatitikimų šalinimą galima tik nuo 2015 m. sausio 1 d. – kuomet įstaigos socialinei globai teikti privalo turėti licenciją. Licencijos išdavimas, stabdymas ir naikinimas yra vienintelės efektyvios priemonės, skatinančios įstaigas šalinti visus trūkumus. Licencijavus įstaigas ir turint tikslus jų sąrašus, bus galima užtikrinti periodiškumą organizuojant jų veiklos tikrinimus. Departamentas šiuo metu vykdo nuolatinę neatitikimų šalinimo kontrolę pakartotinai vykstant į įstaigą ir naudojant poveikio priemones susijusias su licencijomis.

3.2.3. Nevykdoma gerosios praktikos sklaida

Departamentas turi organizuoti gerosios praktikos pavyzdžių, įgyvendinant socialinės globos normas, sklaidą⁶¹. Departamento internetiniame tinklalapyje paskelbtos rekomendacijos, kuriose aptariami gerosios praktikos pavyzdžiai, įgyvendinant socialinės globos normas, tačiau tik susijusios su vaikų socialinės globos kokybe – apie senyvo amžiaus asmenų globos kokybę informacijos ten nėra.

Siekdamas užtikrinti tinkamą socialinių paslaugų kokybę, departamentas turėtų efektyviau vykdyti socialines globos paslaugas teikiančių įstaigų kontrolę: turėtų didėti atliekamų planinių patikrinimų apimtis, siekiant užtikrinti nustatytą socialinių globos įstaigų, skirtų senyvo amžiaus asmenims, vertinimo periodiškumą, organizuoti neatitikimų šalinimo stebėseną iki to laiko, kol neatitikimai bus pašalinti, vykdyti pažeidimų prevencijos priemones ir gerosios praktikos pavyzdžių sklaidą, įgyvendinant socialinės globos normas, skelbti šią informaciją departamento interneto svetainėje.

3.3. Savivaldybės nekontroliuoja teikiamų paslaugų kokybę

Savivaldybės turi kontroliuoti jos teritorijose teikiamų bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę⁶².

Audito metu atrinktose šešiose savivaldybėse buvo atliekamos detalesnės procedūros, siekiant išsiaiškinti, kaip jos kontroliuoja socialinės priežiūros paslaugų kokybę. Nustatyta, kad minėtų paslaugų kokybės nevertina visos šešios savivaldybės, o savivaldybės darbuotojai netikrina lankomosios priežiūros specialistų atliktų paslaugų kokybės paslaugų teikimo vietoje.

Nustatyta, kad dauguma savivaldybių (57) neturi patvirtintos tvarkos dėl socialinių paslaugų, teikiamų senyvo amžiaus asmenims kokybės vertinimo organizavimo, kur būtų nurodyta kokia tvarka, kas ir kaip dažnai vertina socialinių paslaugų kokybę. Tik trys savivaldybės (Joniškio, Biržų ir Mažeikių r.) tokias tvarkas turi. Visos savivaldybės vertinimą atlieka skirtingai arba jo neatlieka, kadangi nėra bendros paslaugų kokybės vertinimo tvarkos.

Pagal Socialinių paslaugų įstatymo 14 straipsnį departamentas turi teikti metodinę pagalbą dėl bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybės kontrolės, formuoti bendrą globos normų ir bendrosioms socialinėms paslaugoms bei socialinei priežiūrai keliamų reikalavimų

⁶¹ Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-07-01 įsakymu Nr. A1-82 (2010-12-03 Nr. A1-573 redakcija) 10.1.12 p.

⁶² Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 13 str. 6 d.

taikymo praktiką. Audito metu departamento atstovai nurodė, kad suinteresuotus asmenis (savivaldybes, įstaigas), kilus klausimų dėl socialinės priežiūros paslaugų kokybės kontrolės, konsultuoja telefonu ir raštu, bet nėra parengusi bendrų taisyklių (tvarkos), kurios užtikrintų socialinės priežiūros kokybės kontrolę ir formuotų bendrą minėtoms paslaugoms keliamų reikalavimų taikymo praktiką.

Siekiant, kad savivaldybės vykdytų socialinių paslaugų kokybės kontrolę, departamentas turėtų parengti gaires / rekomendacijas, kurios užtikrintų tinkamą minėtų paslaugų kokybės kontrolę ir formuotų bendrą socialinei priežiūrai keliamų reikalavimų taikymo praktiką savivaldybėse.

1-ojo audito departamento direktorius

Laimonas Čiakas

1-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Virginija Paunksnienė

Valstybinio audito ataskaitos kopija pateikta Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

Auditas atliktas, vykdant 2014-08-26 pavedimą Nr. P-10-9

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Virginija Paunksnienė (grupės vadovas)

Gražina Voitkevičienė

Jovita Juzonienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaita
„Ar teikiamos socialinės paslaugos
tenkina didėjančius senyvo amžiaus
asmenų poreikius“
1 priedas

Socialinių paslaugų valdymo institucijos

Socialinių paslaugų valdymo institucijos yra Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, savivaldybės. Jų kompetencija:

- Ministerija įgyvendina valstybės socialinių paslaugų politiką (teikia Vyriausybei siūlymus, rengia teisės aktus, analizuoja ir vertina socialinių paslaugų būklę šalyje ir teikia siūlymus savivaldybėms, rengia ir įgyvendina valstybės socialinių paslaugų programas ir projektus), steigia, reorganizuoja ar likviduoja socialinės globos įstaigas, kurios teikia gyventojams ilgalaikę ar trumpalaikę socialinę globą, reikalingą ne kiekvienoje savivaldybės teritorijoje.
- Savivaldybės atsako už socialinių paslaugų teikimo savo teritorijos gyventojams užtikrinimą planuodama ir organizuodama socialines paslaugas, kontroliuodama bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę. Savivaldybė steigia (reorganizuoja, likviduoja) socialinių paslaugų įstaigas ir užtikrina jų funkcionavimą, viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka perka socialines paslaugas savo teritorijos gyventojams.
- Socialinių paslaugų priežiūros departamentas vertina, prižiūri ir kontroliuoja socialinių paslaugų kokybę: išduoda licencijas teikti socialinę globą, prižiūri ir kontroliuoja kaip laikomasi licencijuojamos veiklos sąlygų, vertina socialinės globos kokybę, formuoja bendrą socialinės globos normų ir bendrosioms socialinėms paslaugoms bei socialinei priežiūrai keliamų reikalavimų taikymo praktiką ir teikia metodinę pagalbą; kontroliuoja asmens (šeimoms) socialinių paslaugų, finansuojamų iš valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, poreikio nustatymą, jų skyrimą, teikimą ir asmens (šeimoms) finansinių galimybių mokėti už šias paslaugas vertinimą.

Valstybinio audito ataskaita
 „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina didėjančius
 senyvo amžiaus asmenų poreikius“
 2 priedas

Įstaigų, teikiančių socialinės globos paslaugas, valdymo schema

Socialinių paslaugų priežiūros departamento duomenimis, socialinę globą senyvo amžiaus asmenims 2014 m. teikė 153 įstaigos: 8 valstybinės, 29 parapijinės, 14 nevyriausybinių organizacijų, 5 privačios ir 97 savivaldybių įstaigos. Savivaldybių socialinę globą teikiančios įstaigos: 62 ilgalaikę globą institucijoje, 35 – socialinę (dienos) globą asmens namuose. Kiekvienoje savivaldybėje yra socialinės paramos centrai, kurie teikia socialinės priežiūros (pvz., pagalbos į namus) paslaugas.

Valstybinio audito ataskaita

„Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius“
3 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito objektas – Socialinės paslaugos senyvo amžiaus žmonėms.

Audito subjektai – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 60 savivaldybių.

Audito tikslas – įvertinti ar efektyviai organizuotas socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims teikimas Audituojamas laikotarpis – 2012–2013 m.

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	Dokumentų peržiūra atrinktose Vilniaus m., Alytaus m., Marijampolės, Palangos, Plungės r., Klaipėdos m. savivaldybėse. Paslaugų gavėjų bylos peržiūrėtos: Vilniaus m. SPC, VŠĮ Antavilių pensionatas, Alytaus m. savivaldybės Socialinės paramos skyriuje, Alytaus m. SPC, Marijampolės savivaldybės Socialinių paslaugų skyriuje, Palangos savivaldybės socialinės rūpybos skyriuje, Plungės r. savivaldybės Socialinės paramos skyriuje, Klaipėdos m. savivaldybės socialinės paramos skyriuje, Klaipėdos m. SPC. Peržiūrėta 160 (iš 909) paslaugų gavėjų bylų: ilgalaikės socialinės globa – 79 (iš 350), dienos globa asmens namuose – 26 (iš 121); integrali pagalba – 14 (iš 39), pagalba į namus – 41 (iš 399). Peržiūrėtos socialines paslaugas teikiančių įstaigų 143 darbuotojų bylos.	Dokumentų peržiūros tikslas buvo įvertinti: ar paslaugos parenkamos pagal nustatytus kriterijus; ar skiriant paslaugą pagal galimybes atsižvelgiama į asmens norus (parenkant įstaigą); ar paslaugos teikiamos toje savivaldybėje, kurioje asmuo gyvena; ar pasiūlomos alternatyvios ilgalaikiai socialinei globai institucijoje paslaugos; ar priėmus sprendimą dėl socialinių paslaugų asmeniui nedelsiant suteikiamos socialinės paslaugos; ar įvertinama visa asmens finansinių galimybių vertinimui reikalingą informacija. Peržiūrint socialinių paslaugų srities darbuotojų bylas buvo vertinta darbuotojų kvalifikaciją ir mokymai.
2.	Apklausos: atliktos 60 savivaldybių apklausos 2014 m. rugsėjo mėn. ir 2015 m. vasario mėn. Atsakymus pateikė 60 savivaldybių; atlikta 60 savivaldybių socialines paslaugas teikiančių įstaigų ir 13 globos namų apklausa.	Surinkti informaciją iš savivaldybių apie 2012–2014 m. teiktas socialines paslaugas, nepatenkintą poreikį, eiles; dėl socialinių paslaugų kokybės tikrinimų; dėl informacijos apie senyvo amžiaus asmenis kaupimo, dėl darbuotojų kvalifikacijos.
3.	Pokalbiai su specialistais Socialinių paslaugų priežiūros departamente, atrinktose savivaldybėse.	Surinkti papildomą informaciją apie vykdomas funkcijas, susijusias su socialinių paslaugų teikimu, patikslinti pateiktus duomenis.
4.	Duomenų analizė: atlikta ministerijos, departamento, 60 savivaldybių ir socialines paslaugas teikusią įstaigų pateiktų duomenų analizė.	Įvertinti ministerijos, departamento, 60 savivaldybių ir socialines paslaugas teikusią įstaigų pateiktus duomenis.
5.	Užsienio šalių praktika. Nagrinėjome kitų valstybių (Estijos) ir tarptautinę praktiką.	Nustatyti gerosios praktikos pavyzdžius.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
----------	---------	---------

Valstybinio audito ataskaita
 „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius“
 4 priedas

Socialinių paslaugų infrastruktūros išvystymo savivaldybėse 2014 m. duomenys, palyginti su socialinių paslaugų išvystymo normatyvais

Socialinė paslauga pagal žmonių socialines grupes	Patvirtintas normatyvas 10 tūkst. savivaldybės gyventojų	Savivaldybių, kuriose pasiektas patvirtintas normatyvas, skaičius	Nepasiektas patvirtintas normatyvas			Savivaldybių, kurios neturėjo vietų, skaičius
			Savivaldybių skaičius	Maksimali normatyvo reikšmė	Minimali normatyvo reikšmė	
Ilgalaikė socialinė globa	18 vietų	29	28	17,4	5,7	3
senyvo amžiaus asmenims						
Dienos socialinė globa institucijoje	9,5 vietų	10	33	9	0,8	17
senyvo amžiaus ir suaugusiems su negalia asmenims						
Socialinės priežiūra centruose	50 gavėjų per dieną	0	22	34,3	1,4	38
senyvo amžiaus ir suaugusiems su negalia asmenims						
Apgyvadinimas savarankiško gyvenimo namuose	5,5 vietos	10	10	5,3	0,9	40
senyvo amžiaus ir suaugusiems su negalia asmenims						
Socialinės paslaugos namuose	59 gavėjai per mėnesį	14	46	53,5	6,5	0
senyvo amžiaus asmenims, suaugusiems ir vaikams su negalia						

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Programos „Integralios pagalbos plėtros“ įgyvendinimo rezultatai

Pagal savivaldybių pateiktus duomenis (iki 2015-02-11) bendras paslaugų gavėjų skaičius 1 465, asmenys baigę dalyvauti projekto veikloje – 445.

Nuolat gaunantys paslaugas gavėjai – 984, iš jų vyresni nei 65 metų – 918 (93 proc.). Įgyvendinant integralios pagalbos projektą, dienos globos paslaugos namuose teikiamos asmenims, kuriems nustatytas nuolatinės slaugos poreikis (855 gavėjai) arba nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis (118 gavėjų).

Nuo projekto pradžios paslaugų gavėjams suteikta:

- 498,1 tūkst. slaugos valandų;
- 527,5 tūkst. globos valandų.

Įgyvendinant Integralios pagalbos projektą, projekto vykdytojas privalo užtikrinti, kad projektą vykdančios specialistai turėtų išsilavinimą ir kvalifikaciją, atitinkančią projekte numatytas vykdyti funkcijas ir pareigas arba ją įgytų projekto įgyvendinimo metu. Formuojant mobilias komandas buvo įdarbinti 876 darbuotojai:

- 64 slaugytojai,
- 14 kineziterapeutų,
- 19 masažuotojų,
- 25 socialiniai darbuotojai,
- 381,5 (etato) socialinio darbuotojo padėjėjai,
- 372,5 (etato) slaugytojų padėjėjai.

Mokyti 582 darbuotojai (66,4 proc.), suteikta 27835 mokymo valandų.

Valstybinio audito ataskaita
 „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina
 didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius“
 6 priedas

Individualios priežiūros personalui tenkantis krūvis ir vidutinė suteiktų paslaugų trukmė

Socialinės įstaigos pavadinimas	1-ai individualios priežiūros personalo pareigybei tenkantis vid. gavėjų skaičius	1-am gavėjui vidutinė suteiktų paslaugų per savaitę trukmė valandomis
1. Elektrėnų SPC	4,19	9 val. 32 min.
2. Varėnos SPC	4,5	8 val. 53 min.
3. Miroslavo globos namai	4,9	8 val. 11 min.
4. Raseinių SPC	5,0	7 val. 57 min.
5. Klaipėdos m. SPC	5,1	7 val. 52 min.
6. Vilniaus r. sav. seniūnijos	5,1	7 val. 48 min.
7. Skuodo socialinių paslaugų šeimai centras	5,2	7 val. 43 min.
8. Kupiškio SPC	6,0	6 val. 40 min.
9. Pagėgių SPC	6,0	6 val. 40 min.
10. Trakų globos ir socialinių paslaugų centras	6,0	6 val. 38 min.
11. Ignalinos sav. seniūnijos	6,3	6 val. 22 min.
12. Klaipėdos r. paramos šeimai centras	6,4	6 val. 13 min.
13. Pasvalio r. paslaugų ir užimtumo centras pagyvenusiems ir neįgaliesiems	6,5	6 val. 11 min.
14. Širvintų r. SPC	6,5	6 val. 8 min.
15. Marijampolės SPC	6,8	5 val. 55 min.
16. Joniškio soc. paslaugų ir užimtumo centras	6,8	5 val. 52 min.
17. Panevėžio r. SPC	6,9	5 val. 46 min.
18. Vilkaviškio SPC	7,1	5 val. 38 min.
19. Šakių SPC	7,3	5 val. 28 min.
20. Kėdainių bendruomenės socialinis centras	7,6	5 val. 16 min.
21. Biržų r. SPC	7,7	5 val. 13 min.
22. Švenčionių SPC	8,1	4 val. 57 min.
23. Kauno m. SPC	8,1	4 val. 57 min.
24. BĮ Nemajūnų dienos centras	8,2	4 val. 55 min.
25. Tauragės SPC	8,4	4 val. 46 min.
26. Šiaulių r. SPC	8,5	4 val. 43 min.
27. Mažeikių r. Socialinių paslaugų tarnyba	8,6	4 val. 41 min.
28. Šalčininkų SPC	8,8	4 val. 34 min.
29. Molėtų SPC	8,8	4 val. 31 min.
30. Jonavos SPC	9,0	4 val. 26 min.
31. Kaišiadorių SPC	9,1	4 val. 24 min.
32. Anykščių r. SPC	9,1	4 val. 23 min.
33. Šilutės SPC	9,2	4 val. 22 min.
34. Panevėžio SPC	9,2	4 val. 22 min.
35. Kretingos SPC	9,2	4 val. 22 min.
36. Alytaus m. SPC	9,7	4 val. 08 min.
37. Visagino SPC	9,9	4 val. 03 min.
38. Plungės SPC	9,9	4 val. 02 min.
39. Kalvarijos globos ir užimtumo centras	10,0	4 val.
40. Kazlų Rūdos SPC	10,0	4 val.
41. Kelmės Socialinių paslaugų tarnyba	10,0	4 val.

42. Lazdijų SPC	10,3	3 val. 52 min.
43. Telšių SPC	10,3	3 val. 52 min.
44. Pakruojo nestacionarių SPC	10,5	3 val. 50 min.
45. Rokiškio SPC	10,6	3 val. 47 min.
46. Jurbarko SPC	11,2	3 val. 34 min.
47. Zarasų r. SPC	11,2	3 val. 34 min.
48. Šilalės SPC	11,3	9 val. 34 min.
49. Kauno r. SPC	11,4	3 val. 31 min.
50. Utenos r. SPC	11,5	3 val. 29 min.
51. Šiaulių m. SPC	11,5	3 val. 29 min.
52. Palangos socialinių paslaugų tarnyba	12,0	3 val. 20 min.
53. Prienų r. SPC	12,3	3 val. 15 min.
54. Akmenės r. socialinių paslaugų namai	12,5	3 val. 13 min.
55. Neringos SPC	12,5	3 val. 12 min.
56. Vilniaus m. SPC	13,5	2 val. 58 min.
57. Ukmergė nestacionarių SPC	13,8	2 val. 53 min.
58. Druskininkų SPC	14,0	2 val. 52 min.
59. Rietavo SPC	15,8	2 val. 32 min.
60. Radviliškio parapijos bendruomenės SPC	15,9	2 val. 31 min.
vidutiniškai	8,8	4 val. 31 min.
Šaltinis – Valstybės kontrolė		

Valstybinio audito ataskaita
 „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina
 didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius“
 7 priedas

Informacija apie socialinių darbuotojų darbo sąnaudų normatyvus, kvalifikaciją ir kvalifikacijos kėlimą

1 lentelė. Dienos socialinę globą asmens namuose teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvai (pareigybėmis)		
Gavėjai	Darbuotojai teikiantys socialinę globą	Pareigybių intervalas
1 senyvo amžiaus asmuo ar asmuo su negalia / sunkia negalia	Socialinis darbuotojas	0,03–0,05
	Slaugytojas*	0,03–0,07
	Individualios priežiūros personalas / slaugytojo padėjėjas	0,44–1,1
	Kineziterapeutas* / Masažuotojas* / Ergoterapeutas*	0,03–0,06

*Specialistų paslaugos gali būti organizuojamos nesteigiant šių pareigybių įstaigoje
 Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-11-30 įsakymą Nr. A1-317

2 lentelė. Savivaldybių pateikta informacija apie socialinių darbuotojų kvalifikaciją		
Socialinių darbuotojų, dirbančių socialinių paslaugų įstaigose, kvalifikacija	SD skaičius	Struktūra, proc.
Įgiję socialinio darbo kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį	256	81
Įgiję kitą socialinių mokslų studijų srities arba ne socialinių mokslų studijų srities kvalifikacinį (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnį ir išklaušę bei atsiskaitę atitinkamai už ne mažiau kaip 40 arba 60 kreditų socialinio darbo dalykų socialinius darbuotojus rengiančioje aukštojoje mokykloje	56	18
Nebaigtas aukštasis, šiuo metu studijuoja socialinio darbo studijų II kurse	1	0,32
Įgytas kitas aukštasis ne socialinių mokslų srities išsilavinimas, šiuo metu studijuoja socialinį darbą magistratūros II kurse	1	0,32
Neatitinka nustatytų kvalifikacijos reikalavimų, darbuotojui įteiktas įspėjimas dėl atleidimo, pasiūlytos socialinio darbuotojo padėjėjo pareigos	1	0,32
Viso	315	100

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 60 savivaldybių socialinių paslaugų įstaigų pateiktus duomenis

3 lentelė. Socialinių darbuotojų (SD) ir individualios priežiūros personalo (IPP) kvalifikacijos kėlimo 2012–2014 m. duomenys												
Duomenys	2012 m.				2013 m.				2014 m.			
	SD skaičius	Dalis, proc.	IPP skaičius	Dalis, proc.	SD skaičius	Dalis, proc.	IPP skaičius	Dalis, proc.	SD skaičius	Dalis, proc.	IPP skaičius	Dalis, proc.
Dalyvavo mokymuose 16 val. ir daugiau	108	49	387	23	107	45	394	22	149	55	744	38
Dalyvavo mokymuose mažiau kaip 16 val. arba mokymuose nedalyvavo	113	51	1271	77	129	55	1415	78	122	45	1221	62
Viso:	221	100	1658	100	236	100	1809	100	271	100	1965	100

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos projektas
„Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina
didėjančius senyvo amžiaus asmenų
poreikius?“
8 priedas

Priežastys, dėl kurių 16 įstaigų nesikreipė dėl licencijos išdavimo

- Septynios įstaigos užsidarė (VšĮ "Marijos namai", UAB "Senjorų rezidencija", VšĮ Kruonio senelių globos namai, VšĮ Elžbietos seserų kongregacijos senelių namai, Kauno šv. Juozapo parapijos senelių namai, Švėkšnos parapijiniai senelių globos namai, VšĮ Krašių globos namai).
- Trys įstaigos yra savarankiško gyvenimo namai (Kauno Šv. Jėzaus Širdies parapijos senelių globos namai, Krakių šv. Apaštalo ir evangelisto Mato parapijos senelių globos namai, VšĮ Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčios diakonijos "Vilniaus sandora" globos namai). Apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugoms teikti licencijos nereikia.
- Keturios įstaigos reorganizuotos į vieną SPC (Gustonių senelių globos namai, Raguvos šv. Kazimiero senelių globos namai, VšĮ Panevėžio r. sav. Poliklinikos filialas – Ramygalos socialinių paslaugų centras, VšĮ Krekenavos pirminės sveikatos priežiūros centras).
- Dviejuose įstaigose panaikinti senelių globos skyriai (Joniškio SPC (Žagarės senelių globos namai), N.Daugėliško senelių ir vaikų globos namai).

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina
 didėjančius senyvo amžiaus asmenų
 poreikius“
 9 priedas

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Nr.	Rekomendacija	Veiksmas / priemonės / komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
1.	<p><u>Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai</u> Siekiant didinti socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę, mažinti jų infrastruktūros išvystymo skirtumus savivaldybėse:</p> <p>Išanalizuoti socialinių paslaugų išvystymo poreikį savivaldybėse ir numatyti konkrečias socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims plėtros kryptis ir priemones, kurios užtikrintų, kad senyvo amžiaus asmuo kuo ilgiau galėtų likti namuose ir savo bendruomenėje. Sudaryti sąlygas savivaldybėms teikti paraiškas gauti investicijas iš ES fondų ar paramą iš kitų finansinių mechanizmų lėšų alternatyvių ilgalaikiai socialinei globai institucijoje socialinių paslaugų plėtrai – integralios pagalbos senyvo amžiaus žmonėms teikimui, darbuotojų kvalifikacijos kėlimui ir kt. priemonėms (3.1 išvada).</p>	<p>1) Atlikti socialinių paslaugų savivaldybėse išvystymo senyvo amžiaus asmenims analizę ir esant poreikiui parengti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. A1-23 „Dėl socialinių paslaugų išvystymo normatyvų patvirtinimo“ pakeitimus;</p> <p>2) Parengti ir patvirtinti Integralios pagalbos plėtros veiksmų planą;</p> <p>3) Parengti ir patvirtinti Socialinių paslaugų įstaigų infrastruktūros modernizavimo ir plėtros veiksmų planą.</p>	<p>2016 m. III ketv.</p> <p>2015 m. III ketv.</p> <p>2015 m. III ketv.</p>
2.	<p>Patikslinti socialinių paslaugų srities darbuotojų, teikiančių socialinės priežiūros ir dienos globos paslaugas namuose, darbo normatyvus, kurie užtikrintų socialinių paslaugų poreikį atitinkantį darbuotojų skaičių savivaldybėse, sudarytų prielaidas teikti psichologinę pagalbą senyvo amžiaus asmenims namuose (3.3 išvada).</p>	<p>1) Parengti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 30 d. įsakymo Nr. A1-317 „Dėl socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvų patvirtinimo“ pakeitimus;</p> <p>2) Parengti Rekomendacijas savivaldybėms dėl pagalbos į namus organizavimo.</p>	<p>2015 m. IV ketv.</p> <p>2015 m. IV ketv.</p>
3.	<p>Siekiant gerinti visuomenės informavimą apie teikiamas socialines paslaugas senyvo amžiaus asmenims ir šių paslaugų prieinamumą, imtis konkrečių priemonių, kad būtų skelbiama aktuali informacija apie visoje šalyje veikiančias socialinės globos įstaigas senyvo amžiaus asmenims (socialinės globos kainas socialinės globos namuose, laisvas vietas juose, laukiančių eilėje asmenų skaičių) (1.1 išvada).</p>	<p>1) Parengti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. A1-94 „Dėl Asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimus;</p> <p>2) Parengti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 20 d. įsakymo „Dėl Socialinės globos normų aprašo patvirtinimo“ pakeitimus.</p>	<p>2016 m. I ketv.</p> <p>2016 m. I ketv.</p>

4.	<p>Siekiant, kad asmeniui būtų parenkama labiausiai jo poreikius atitinkanti socialinė paslauga ir senyvo amžiaus asmuo kuo ilgiau gyventų savo namuose, tobulinti teisės aktus:</p> <p>4.1. numatyti, kad socialinis darbuotojas, įvertinęs senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikį, išvadoje dėl rekomenduojamų socialinių paslaugų skyrimo prioritetą teiktų alternatyvioms ilgalaikiai socialinei globai institucijoje socialinėms paslaugoms;</p> <p>4.2. numatyti, kad socialinis darbuotojas, išvadoje dėl rekomenduojamų socialinių paslaugų pasiūlęs skirti asmeniui ilgalaikę socialinę globą institucijoje, turi nurodyti priežastis, kodėl nesiūlomos alternatyvios socialinės paslaugos;</p> <p>4.3. asmens, kuriam reikia socialinių paslaugų, prašymo formoje numatyti galimybę nurodyti pageidaujamą ilgalaikės socialinės globos paslaugas teikiančią įstaigą (1.2 išvada).</p>	<p>1) Parengti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. A1-94 „Dėl Asmens (šeimoms) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimus;</p> <p>2) Parengti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 27 d. įsakymo „Dėl kai kurių socialinei paramai gauti reikalingų formų patvirtinimo“ pakeitimus.</p>	<p>2016 m. I ketv.</p> <p>2016 m. I ketv.</p>
5.	<p>Siekiant, kad savivaldybės turėtų galimybę tinkamai įvertinti asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas, papildyti teisės aktus: nustatyti mokėjimo už teikiamas paslaugas tiems asmenims, kurie yra sudarę išlaikymo iki gyvos galvos (rentos) sutartis, tvarką (2 išvada).</p> <p><u>Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir Sveikatos apsaugos ministerijai</u></p>	<p>1) Parengti Socialinių paslaugų įstatymo ir Vyriausybės 2006 m. birželio 14 d. nutarimo Nr. 583 „Dėl Mokėjimo už socialines paslaugas už tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimų projektus.</p>	<p>2017 m. II ketv.</p>
6.	<p>Nustatyti individualios priežiūros darbuotojo – slaugytojo padėjėjo, teikiančio integralią pagalbą asmens namuose, funkcijas ir atsakomybę (3.2 išvada).</p>	<p>1) Parengti rekomendacijas savivaldybėms dėl individualios priežiūros darbuotojo - slaugytojo padėjėjo, teikiančio integralią pagalbą į namus, funkcijų;</p>	<p>2017 m. I ketv.</p>
7.	<p>Organizuoti individualios priežiūros personalui, teikiančiam dienos globos socialines paslaugas mokymus (3.2 išvada).</p> <p><u>Socialinių paslaugų priežiūros departamentui</u></p>	<p>2) Parengti ir patvirtinti Integralios pagalbos plėtros veiksmų planą.</p>	<p>2015 m. III ketv.</p>
8.	<p>Siekiant užtikrinti teikiamų socialinės globos paslaugų kokybės kontrolę:</p> <p>8.1. nustatyti periodiškumu vykdyti socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims teikiančių įstaigų patikrinimus;</p> <p>8.2. nustatyti, kad neatitikimų pašalinimas būtų stebimas iki tol, kol jie bus pašalinti;</p> <p>8.3. vykdyti nustatytą pažeidimų įstaigose prevenciją ir gerosios praktikos pavyzdžių, įgyvendinant socialinės globos normas, sklaidą, skelbti šią informaciją departamento interneto svetainėje (4.1</p>	<p>Teisės aktais nustatytu periodiškumu vykdyti teikiamų socialinės globos paslaugų kokybės vertinimą.</p> <p>Užtikrinti nustatytų trūkumų šalinimo kontrolę (grįžtamieji patikrinimai dėl trūkumų šalinimo).</p> <p>Paskelbti dažniausiai pasitaikančius pažeidimus senyvo amžiaus asmenų socialinės globos institucijose ar asmens namuose.</p> <p>Paskelbti gerosios praktikos pavyzdžius ar pateikti juos kaip rekomendacijas.</p>	<p>2016 m. III ketv.</p>

9.	išvada). Parengti savivaldybėms rekomendacijas, kurios užtikrintų tinkamą socialinės priežiūros kokybės kontrolę ir formuotų bendrą socialinei priežiūrai keliamų reikalavimų taikymo praktiką savivaldybėse (4.2 išvada).	Įvykdyti savivaldybių apklausą dėl išskylančių problemų vertinant socialinės priežiūros paslaugų teikimo senyvo amžiaus asmenims kokybę. Parengti rekomendacijas savivaldybėms dėl socialinės priežiūros paslaugų kokybės vertinimo senyvo amžiaus asmenims.	2016 m. IV ketv.
----	---	---	------------------

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Socialinių paslaugų priežiūros departamento pateiktus rekomendacijų įgyvendinimo planus.